

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Dobry klimat dla środowiska

NFOŚiGW na rzecz klimatu 2009-2020

Warszawa 2013

Projekt, skład, druk:
www.pracownia.pl

Wydawca:
Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ul. Konstruktorska 3a, 02-673 Warszawa
www.nfosigw.gov.pl
e-mail: fundusz@nfosigw.gov.pl
tel. (+48 22) 45 90 100, fax (+48 22) 45 90 101

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Dobry klimat dla środowiska
NFOŚiGW na rzecz klimatu 2009–2020

Warszawa 2013

Skutecznie i efektywnie wspieramy działania na rzecz środowiska.

**NFOŚiGW – lider systemu finansowania ochrony środowiska
i gospodarki wodnej nastawiony na EFEKT.**

**Poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie
jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie
przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku.**

*Misja, wizja i cel generalny NFOŚiGW
sformułowane w „Strategii działania NFOŚiGW na lata 2013-2016
z perspektywą do 2020 r.”*

Spis treści

Streszczenie.....	9
Wprowadzenie.....	11
Ochrona klimatu w „Strategii działania NFOŚiGW na lata 2013–2016 z perspektywą do 2020 roku”	13
Dotychczasowe działania NFOŚiGW na rzecz ochrony klimatu (2009–2013)	19
1. Wstęp	19
2. Program priorytetowy „Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz obiektów wysokosprawnej kogeneracji”	192
3. Program priorytetowy „Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz obiektów wysokosprawnej kogeneracji”	20
4. Program priorytetowy „Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz obiektów wysokosprawnej kogeneracji”	21
5. Program priorytetowy „System Zielonych Inwestycji”. Cz. 1) Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej.....	21
6. Program priorytetowy „System Zielonych Inwestycji”. Cz. 2) Biogazownie rolnicze.	23
7. Program priorytetowy „System Zielonych Inwestycji”. Cz. 3) Elektrociepłownie i ciepłownie na biomasę.	25
8. Program priorytetowy „System Zielonych Inwestycji”. Cz. 4) Budowa, rozbudowa i przebudowa sieci elektroenergetycznych w celu umożliwienia przyłączenia źródeł wytwórczych energetyki wiatrowej (OZE).....	25
9. Program priorytetowy „System zielonych inwestycji”. Cz. 5) Zarządzanie energią w budynkach wybranych podmiotów sektora finansów publicznych.....	25
10. Program priorytetowy „System zielonych inwestycji”. Część 6) SOWA – Energooszczędne oświetlenie uliczne.	26
11. Program priorytetowy „System zielonych inwestycji”. Część 7) GAZELA Niskoemisyjny transport miejski	27
12. Program priorytetowy KAWKA – Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii”	28
13. Program priorytetowy „Inteligentne sieci energetyczne”.	29
14. Program priorytetowy „Efektywne wykorzystanie energii”. Cz. 1) Dofinansowanie audytów energetycznych i elektroenergetycznych w przedsiębiorstwach.	30
15. Program priorytetowy „Efektywne wykorzystanie energii”. Cz. 2) Dofinansowanie zadań inwestycyjnych prowadzących do oszczędności energii lub do wzrostu efektywności energetycznej przedsiębiorstw.	31
16. Program Priorytetowy „Energetyczne wykorzystanie zasobów geotermalnych”	32
17. Program Priorytetowy „Współfinansowanie opracowania programów ochrony powietrza i planów działania” ..	22
18. IV Oś Priorytetowa PO Infrastruktura i Środowisko.	33
19. IX Oś Priorytetowa PO Infrastruktura i Środowisko.	35
20. Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG) oraz Norweski Mechanizm Finansowy (NMF).....	38
Ochrona klimatu w programach priorytetowych NFOŚiGW od 2014 roku.....	41
1. Wprowadzenie	41
2. Ochrona atmosfery.....	41

3. Poprawa efektywności energetycznej.....	42
4. Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii.....	43
5. System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme).....	45
6. Wsparcie przedsiębiorców w zakresie niskoemisyjnej i zasobooszczędnej gospodarki.....	47
7. GEKON – Generator koncepcji ekologicznych.....	48
8. Program Operacyjny PL04 „Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii” w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014.....	48
Podsumowanie.....	50

Spis rysunków:

Rysunek 1. Główne priorytety Strategii działania NFOŚiGW.....	13
Rysunek 2. Schemat zarządzania finansami NFOŚiGW poprzez programy priorytetowe.....	14

|| Streszczenie ||

W publikacji przedstawiono zrealizowane, realizowane i planowane działania oraz programy priorytetowe Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), które przyczyniają się do wypełniania przez Polskę zobowiązań unijnego pakietu energetyczno – klimatycznego. Obejmują one działania i programy realizowane:

- przy udziale środków pomocowych – unijnych, Funduszu Spójności (FS), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF) i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG);
- w ramach Krajowego Systemu Zielonych Inwestycji (GIS), dla którego Narodowy Fundusz jest operatorem;
- ze środków własnych i pozyskanych przez Narodowy Fundusz.

W publikacji przedstawiamy:

- zagadnienia ochrony klimatu w „Strategii Działania NFOŚiGW na lata 2013–2016 z perspektywą do 2020 roku” (rozdział 3);
- przegląd dotychczasowych działań NFOŚiGW na rzecz ochrony klimatu (rozdział 4 – z zachowanym układem działań i programów priorytetowych z lat 2009–2013);
- programy priorytetowe NFOŚiGW obowiązujące od 2014 roku i obejmujące zagadnienia ochrony klimatu (rozdział 5).

Wprowadzenie

Komisja Europejska wdraża politykę zmierzającą do przeciwdziałania ocieplaniu się klimatu. Kluczowe kierunki tej polityki wyznacza pakiet energetyczno – klimatyczny UE, który zawiera następujące elementy:

- zwiększenie do 2020 roku efektywności energetycznej o 20% w stosunku do „scenariusza bazowego”;
- zwiększenie do roku 2020 udziału energii ze źródeł odnawialnych do 20% całkowitego zużycia energii finalnej w UE;
- zmniejszenie do 2020 roku emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 20%, w porównaniu do 1990 roku, z możliwością wzrostu tej wielkości nawet do 30%, pod warunkiem, że inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnej redukcji emisji, a wybrane kraje rozwijające się wniosą odpowiedni wkład na miarę swoich możliwości redukcyjnych.

NFOŚiGW jest zaangażowany we wszystkie działania zmierzające do wypełnienia określonych dla Polski celów pakietu energetyczno-klimatycznego UE. Są one dla naszego kraju zindywidualizowane (zgodnie z ustaleniami negocjacyjnymi) i określone szczegółowo w przyjętych oraz opracowywanych politykach i strategiach. Celem naszych prac jest wypełnianie zobowiązań wynikających z dyrektyw i ustaw zawierających transpozycję prawa UE do prawa polskiego.

Ochrona klimatu w „Strategii działania NFOŚiGW na lata 2013–2016 z perspektywą do 2020 roku”

„Strategia działania NFOŚiGW na lata 2013–2016 z perspektywą do 2020 roku” (zwana dalej Strategią NFOŚiGW) określiła cel generalny, misję i priorytety działania NFOŚiGW.

Celem generalnym NFOŚiGW jest „Poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku”.

Tak sformułowany cel generalny jest odpowiedzią na zobowiązania środowiskowe określone w Traktacie Akcesyjnym, pakiecie energetyczno – klimatycznym UE i innych uregulowaniach oraz realizuje cele określone w Polityce Ekologicznej Państwa oraz w Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko.

Rysunek 1. Główne priorytety Strategii NFOŚiGW na lata 2014–2020

Priorytetem środowiskowym, który bezpośrednio nawiązuje do zagadnień ochrony klimatu jest 3 priorytet **Ochrona atmosfery**.

W ramach tego obszaru tematycznego wspierane są głównie zadania związane z przeciwdziałaniem zmianom klimatu, w tym ze zmniejszeniem emisji gazów cieplarnianych i poprawą jakości powietrza. Ograniczenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery odbywa się poprzez kompleksową likwidację istniejących i nieefektywnych urządzeń grzewczych oraz realizację zbiorowych systemów ciepłowniczych. Ponadto w ramach priorytetu realizowane są zadania polegające na zwiększeniu efektywności wykorzystania energii oraz wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii. Poprawa efektywności energetycznej musi dotyczyć wytwarzania, przesyłu i wykorzystania energii u odbiorców końcowych. Istotne jest rozwijanie kogeneracji, w tym kogeneracji wysokosprawnej, modernizacji i rozbudowy sieci ciepłowniczych, termomodernizacji budynków użyteczności publicznej oraz budownictwa energooszczędnego. W celu wzmocnienia roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii ważną będzie modernizacja sektora energetyki w zakresie inteligentnego opomiarowania i inteligentnych sieci energetycznych (ISE). W zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł

energii (OZE) realizowane działania są skierowane na wzrost produkcji energii pochodzącej z odnawialnych zasobów energii. Powyższe zapisy ogólne przekładają się na konkretne programy priorytetowe realizowane przez NFOŚiGW.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zarządza finansami publicznymi, przeznaczonymi na działalność ekologiczną, poprzez programy priorytetowe. Programy priorytetowe stanowią ofertę dla potencjalnego beneficjenta oraz narzędzie realizacji Strategii NFOŚiGW. Programy priorytetowe są tworzone w oparciu o priorytety określone w Strategii oraz o „Listę priorytetowych programów NFOŚiGW”, zatwierdzaną corocznie przez Radę Nadzorczą NFOŚiGW.

Rysunek 2. Główne priorytety Strategii NFOŚiGW

Na podstawie zatwierdzonej „Listy programów priorytetowych” na dany rok opracowywane są programy priorytetowe, które uwzględniają potrzeby środowiskowe, potrzeby i możliwości finansowe beneficjentów oraz stanowią reakcję na zmieniające się otoczenie. Procesem poprzedzającym opracowanie programów priorytetowych są konsultacje społeczne oraz badania rynkowe, a także analiza potrzeb środowiskowych i efektów realizacji dotychczasowych programów priorytetowych.

Efektem prowadzonych przez NFOŚiGW konsultacji społecznych są nowoczesne, często innowacyjne, „skrojone na miarę” produkty finansowe. Przyczyniają się one do pobudzenia rynku, poprawy jakości produktów i usług, obniżenia cen, a często wytyczają nowe kierunki działania i wyprzedzają nadchodzące zmiany legislacyjne.

Elementem promocji produktów finansowych NFOŚiGW są również kampanie informacyjno – promocyjne, realizowane, m.in. we współpracy ze środowiskiem samorządowym oraz partnerami społeczno-gospodarczymi, a w szczególności organizacjami pozarządowymi. Wprowadzaniu nowej oferty programowej towarzyszy także szeroka akcja szkoleniowo-promocyjna realizowana przez NFOŚiGW.

Klasyczne zarządzanie (programami priorytetowymi) wzbogacone zostało o konsultacje założeń programów priorytetowych poprzez inicjatywy programowe, takie jak Forum „Energia – Efekt – Środowisko”, Forum „Ekologia-Edukacja-Ekoinnowacje” oraz badania rynku na etapie ich przygotowywania i realizacji.

Celem wdrożenia systemu zarządzania finansami publicznymi w NFOŚiGW przez programy priorytetowe jest tworzenie, aktualizacja i dostosowywanie programów, jako wieloprzekrojowego zbioru informacji, stwarzającego możliwość:

- kontroli efektywności kosztowej wspieranych przedsięwzięć oraz własnej efektywności instytucjonalnej;
- dynamicznego dostosowania finansowania przedsięwzięć do zmian zachodzących w środowisku;
- zapewnienie ścisłego związku celów programów priorytetowych i środków dla prowadzenia rzetelnej i transparentnej gospodarki finansowej.

Strategia NFOŚiGW określiła również kierunki zmian w dotychczasowym modelu i funkcjonowaniu naszej instytucji. Główne zmiany to, m.in.:

- konsolidacja wspieranych celów, jasne ich określenie i w efekcie zmniejszenie liczby programów priorytetowych;
- tworzenie nowych instrumentów poprzez zaangażowanie trzeciego partnera – system ESCO (Energy Service COmpany), PPP (Partnerstwo Publiczno – Prywatne);
- powszechniejsze stosowanie zwrotnych instrumentów finansowych i założona zmiana struktury finansowania – dążenie do znaczącego zwiększenia finansowania zwrotnego w stosunku do bezzwrotnego;
- precyzyjna kwantyfikacja celów ekologicznych i organizacyjnych dla realizacji misji „Skutecznie i efektywnie wspieramy działania na rzecz środowiska” oraz celu generalnego działania Narodowego Funduszu

System zarządzania finansami publicznymi poprzez programy priorytetowe, wdrażany od 2009 roku, jest systematycznie doskonalony zgodnie z zapisami Strategii NFOŚiGW.

W ciągu 2013 roku Zarząd NFOŚiGW dokonał (w nawiązaniu do zapisów Strategii) weryfikacji, uproszczenia i konsolidacji programów priorytetowych. Nowy zestaw programów priorytetowych NFOŚiGW będzie wdrażany od początku 2014 roku. Proces ten wpłynie na zmniejszenie liczby programów priorytetowych, w wyniku łączenia ich celów, co m.in.:

- ułatwi i uprości dostęp beneficjentów do oferty finansowej;
- ułatwi dotarcie beneficjentom do właściwego programu;
- ustandaryzuje niezbędną dokumentację potrzebną do złożenia wniosku;
- zwiększy przejrzystość i wprowadzi podział zadań pomiędzy NFOŚiGW a wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej (wfośigw).

Aktualnie przygotowane lub opracowywane programy priorytetowe na 2014 rok nawiązują do czterech głównych priorytetów Strategii NFOŚiGW¹ oraz wskazanych przez nią działań horyzontalnych (np. edukacji ekologicznej, ekspertyz, ocen i studiów, innowacyjnej, niskoemisyjnej i zasobooszczędnej gospodarki)²:

- Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach
  - Budowa, przebudowa i odbudowa obiektów hydrotechnicznych
  - Racjonalna gospodarka odpadami
  - Ochrona powierzchni ziemi
  - Geologia i geozagrożenia
  - Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobycia kopalni
-
- Ochrona powietrza
  - Poprawa efektywności energetycznej
  - Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii
  - System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme)
  - Ochrona obszarów i gatunków cennych przyrodniczo

¹ Wyboldowano programy priorytetowe, w ramach których realizowane są (w całości programu priorytetowego lub częściowo) projekty na rzecz ochrony klimatu.

² Zainteresowanych szczegółami programów priorytetowych oraz aplikacjami do nich zapraszamy na naszą stronę: www.nfosigw.gov.pl

- Wsparcie Ministra Środowiska w zakresie realizacji polityki ekologicznej państwa
- Zadania wskazane przez Ustawodawcę
- Wspieranie działalności monitoringu środowiska
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska z likwidacją ich skutków
- Edukacja ekologiczna
- Współfinansowanie zadań mechanizmu finansowego LIFE +
- SYSTEM – Wsparcie zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej
- Wsparcie przedsiębiorców w zakresie niskoemisyjnej i zasobooszczędnej gospodarki
- GEKON – Generator Koncepcji Ekologicznych

Programy priorytetowe kierowane są do trzech głównych grup beneficjentów: podmiotów publicznych (w tym jednostek samorządu terytorialnego), przedsiębiorców, osób fizycznych.

Finansowane będą działania – z różnych źródeł (środki krajowe lub pomocowe zagraniczne), w różnych formach i z różną intensywnością – w zakresie budownictwa energooszczędnego, rozproszonych odnawialnych źródeł energii, wsparcia przedsiębiorców w zakresie zasobooszczędnej gospodarki, planów gospodarki niskoemisyjnej, planów ochrony powietrza, itd.

Narodowy Fundusz posiada ustawowo określone zadania w Krajowym Systemie Zielonych Inwestycji (Green Investment Scheme) obejmujące wsparcie finansowe dla inwestycji z zakresu ochrony klimatu i redukcji emisji CO₂ ze środków uzyskanych przez Polskę w międzynarodowych transakcjach sprzedaży nadwyżek jednostek AAU³ emisji CO₂, przyznanych w systemie ONZ w ramach Protokołu z Kioto. System nadzoruje Minister Środowiska; NFOŚiGW pełni obowiązki Krajowego Operatora Systemu Zielonych Inwestycji⁴.

W ramach programu priorytetowego Systemu Zielonych Inwestycji (GIS) wspierane są następujące przedsięwzięcia:

- Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej;
- Biogazownie rolnicze;
- Elektrociepłownie i ciepłownie na biomase;
- Budowa, rozbudowa i przebudowa sieci elektroenergetycznych w celu przyłączenia źródeł wytwórczych energii wiatrowej;
- Zarządzanie energią w budynkach wybranych podmiotów sektora finansów publicznych;
- SOWA – Energooszczędne oświetlenie uliczne;
- GAZELA – Niskoemisyjny transport miejski.

W ramach wspierania OZE planowane są również działania w celu szerszego wsparcia, niż do tej pory (kolektory słoneczne), idei prosumenta, czyli gospodarstwa domowego nie tylko konsumującego energię, ale i ją produkującego. W tym celu uruchomiono program priorytetowy dla mikroinstalacji (m.in. fotowoltaika, kolektory słoneczne, pompy ciepła, kotły na biomase, mikrobiogazownie) o roboczej nazwie PROSUMENT.

Podkreślić należy, że NFOŚiGW współfinansuje w w/w obszarach zadania ze środków krajowych, ale jest również instytucją wdrażającą lub wspierającą dla kilku strumieni środków pomocowych obejmujących, np. środki unijne z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Instrumentu Finansowego LIFE+, a także tzw. środki norweskie i z Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Od kilku lat, obok konkursów edukacyjnych z tematyką dedykowaną ochronie klimatu i atmosfery, niskoemisyjnej gospodarce, odnawianym źródłom energii oraz efektywności energetycznej, dla pogłębiania i wymiany wiedzy, właściwego przygotowania i promocji zagadnień oraz konsultacji przygotowywanych programów priorytetowych NFOŚiGW

³ AAU – ang. Assigned Amount Units, jednostka przyznanej emisji; umowna jednostka przyznanych praw do emisji gazów cieplarnianych. 1 AAU = 1 tona ekwiwalentu CO₂.

⁴ Ustawa z dnia 17 lipca 2009 roku o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz.U.2009.130.1070 z późn. zm.)

w obszarze ochrony klimatu realizujemy inicjatywę programową Forum „Energia – Efekt – Środowisko”. Służą temu, odbywające się od stycznia 2009 roku, cykliczne spotkania, które stały się płaszczyzną wymiany informacji i poglądów. W okresie 2009–2013 Narodowy Fundusz zorganizował ponad sześćdziesiąt spotkań Forum EEŚ. Spotkania Forum EEŚ są platformą wymiany informacji i poglądów, w których uczestniczą przedstawiciele wielu instytucji i organizacji, ministerstw i urzędów centralnych, reprezentanci świata nauki, przedsiębiorcy, przedstawiciele izb gospodarczych, agencji energetycznych, firm konsultingowych, mediów. Stałymi uczestnikami spotkań są również specjaliści z większości komórek organizacyjnych NFOŚiGW.

Spotkania Forum „Energia – Efekt – Środowisko” to:

szerokie konsultacje koncepcji i pomysłów NFOŚiGW (jako projektów programów priorytetowych) w obszarze poprawy efektywności energetycznej i energooszczędności, obejmujące, m.in.:

- efektywne wykorzystanie energii i zasobów;
- inteligentne sieci energetyczne;
- dopłaty do budownictwa energooszczędnego;
- generator koncepcji ekologicznych (program GEKON wspólny z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju);
- poprawę jakości powietrza;
- plany gospodarki niskoemisyjnej;
- rozproszone odnawialne źródła energii;

wymiana informacji i pogłębianie wiedzy w zakresie ochrony klimatu, energetyki i zasobów, a co za tym idzie – zrównoważonego rozwoju i korzystania z energii oraz zasobów:

- energetyka rozproszona, inteligentne sieci energetyczne, rozproszone źródła energii odnawialnej, sterowanie popytem na energię, wirtualne elektroenergetyczne;
- budynki energooszczędne i pasywne, energooszczędne oświetlenie i jego inteligentne systemy;
- nowe metody otrzymywania energii;
- zasoby gazów niekonwencjonalnych, w tym gazu z łupków bitumicznych oraz ekologiczne aspekty ich poszukiwania i wydobycia;
- finansowanie technologii innowacyjnych, w tym projektów efektywnego zarządzania energią (wraz z termomodernizacją).

Zagadnienia podejmowane na Forum „Energia – Efekt – Środowisko” są prezentowane przez polskich i zagranicznych specjalistów, naukowców i praktyków (przedsiębiorców). W naszych spotkaniach uczestniczyli goście ze Stanów Zjednoczonych, Japonii, Kanady, Holandii, Luksemburga, Norwegii i Szwajcarii prezentując najnowsze rozwiązania technologiczne i trendy rozwojowe w wysoko rozwiniętych krajach świata.

Spotkania Forum „Energia – Efekt – Środowisko” współtworzą nowe obszary i kierunki aktywności Narodowego Funduszu. Forum EEŚ wpisuje się w działalność NFOŚiGW w obszarze budowy kompetencji i wiedzy, konsultacji oraz współpracy z izbami gospodarczymi, a w przyszłości obejmie także przegląd realizacji programów priorytetowych w tych obszarach. Inicjatywa Forum uzyskała Patronat Honorowy Ministra Gospodarki oraz wyróżnienie „Lider Świata Energii” w kategorii „Promotor Wydarzenia 2011 roku” przyznane przez Kapitułę XIV Konferencji Europower. Forum EEŚ wpisuje się w zawartą w Strategii ideę rozwijania NFOŚiGW, jako nowoczesnej instytucji finansującej efektywnie i skutecznie działania związane z ochroną środowiska, stanowiącej centrum kompetencji w tym obszarze. Elementem wspierającym są dyskusje na Forum „Edukacja-Ekologia-Ekoinnowacje”.

W związku z ogromnymi wyzwaniami w zakresie ochrony klimatu, zobowiązaniami międzynarodowymi, zapisami dyrektyw w znaczącym stopniu wzrosło zaangażowanie Narodowego Funduszu we współfinansowanie zadań związanych z ochroną atmosfery i klimatu. Ostateczne kwoty na poszczególne działania będą również wynikiem decyzji o alokacji środków z nowej perspektywy finansowej UE 2014–2020 dla realizacji konkretnych celów i wyznaczonych zadań dla Narodowego Funduszu.

Dotychczasowe działania NFOŚiGW na rzecz ochrony klimatu (2009–2013)

I. Wstęp

Narodowy Fundusz posiada w swojej ofercie całą gamę własnych programów priorytetowych. Prowadzi także działania w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (dla których jest Instytucją Wdrażającą), a także realizuje Program Operacyjny dla wykorzystania środków finansowych w ramach Mechanizmu Finansowego EOG oraz NMF. Realizacja w/w programów wpłynie korzystnie na ochronę klimatu, a także uruchomi kolejne działania w tym zakresie.

W niniejszym opracowaniu przedstawiamy założenia, charakterystykę i stan realizacji programów priorytetowych NFOŚiGW, działań Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz działań Programu Operacyjnego dla wykorzystania środków finansowych w ramach Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego, których wdrażanie ma wpływ na uzyskanie efektów ekologicznych w ochronie klimatu. Poniższy przegląd działań i programów obrazuje stan na koniec listopada 2013 r.

2. Program priorytetowy „Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz obiektów wysokosprawnej kogeneracji”. Cz. I. Wdrażana przez NFOŚiGW.

Program zakładał budowę odnawialnych źródeł energii (OZE) na poziomie 300 MW oraz budowę lub modernizację wysokosprawnej kogeneracji na poziomie 50 MW poprzez następujące rodzaje przedsięwzięć:

- wytwarzanie energii cieplnej przy użyciu biomasy – źródła rozproszone o mocy poniżej 20 MWt;
- wytwarzanie energii elektrycznej ciepła w skojarzeniu przy użyciu biomasy – źródła rozproszone o mocy poniżej 3MWe;
- wytwarzanie energii elektrycznej i/lub ciepła z wykorzystaniem biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu cząstek roślinnych i zwierzęcych;
- elektrownie wiatrowe o mocy poniżej 10 MWe;
- pozyskiwanie energii z wód geotermalnych;
- elektrownie wodne o mocy poniżej 5MWe;
- wysokosprawna kogeneracja bez użycia biomasy.

Budżet programu – I 500 mln zł.

Forma dofinansowania: pożyczka do 75% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia (4,0 – 50,0 mln zł);

Oprocentowanie: I konkurs – 6% w skali roku, II konkurs – WIBOR 3M + 50 pkt bazowych, III konkurs – WIBOR 3M – 100 pkt. bazowych, ale nie mniej niż 4%.

Możliwość umorzenia do 50% wartości pożyczki w zależności od rentowności przedsięwzięcia.

W ramach programu priorytetowego pn. „Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii i wysokosprawnej kogeneracji” – cz.I) Wdrażana przez NFOŚiGW” odbyły się trzy konkursy.

I konkurs

Nabór wniosków – kwiecień 2009 r.

Alokacja – 750 mln zł.

W wyniku kompleksowej oceny wniosków na liście rankingowej zostało umieszczonych siedem wniosków na łączną kwotę pożyczki ok. 131,7 mln zł (dla pięciu elektrowni wiatrowych o mocy poniżej 10 MW i dwóch elektrowni wodnych o mocy poniżej 10 MWe). Zawarto cztery umowy na łączną kwotę pożyczek ok. 53,2 mln zł. Trzy z nich, na kwotę 45,5 mln zł, zostały zrealizowane. W przypadku czwartej – beneficjent zrezygnował z dofinansowania.

II konkurs

Nabór wniosków – grudzień 2009/styczeń 2010 r.

Alokacja – 500 mln zł.

W wyniku kompleksowej oceny wniosków na liście rankingowej zostało umieszczonych dziesięć wniosków na łączną kwotę pożyczki ok. 177,2 mln zł. (dla siedmiu elektrowni wiatrowych o mocy poniżej 10 MW, dwóch inwestycji wytwarzania energii cieplnej przy użyciu biomasy, jednego przedsięwzięcia wysokosprawnej kogeneracji bez użycia biomasy). Zawarto siedem umów na łączną kwotę pożyczek ok. 102,4 mln zł. Sześć z nich na kwotę 81,6 mln zł zostało zrealizowanych, jedna jest w trakcie realizacji.

III konkurs

Nabór wniosków – grudzień 2010/styczeń 2011.

Alokacja – 1 260 mln zł.

W wyniku aktualizacji list rankingowych do dofinansowania zatwierdzono 68 wniosków na łączną kwotę ok. 1 250 mln zł. Obecnie trwają negocjacje z poszczególnymi wnioskodawcami oraz przygotowywane są dokumenty do przyznania dofinansowania. Ze względu na planowane przedłużenie zapisów pomocy regionalnej planuje się zawarcie umów do 30.06.2014 roku.

Wnioskodawcy uczestniczący w konkursach programu zgłaszają następujące problemy:

- brak przepisów prawa, przede wszystkim brak ustawy o odnawialnych źródłach energii i nowelizacji Prawa energetycznego, w tym brak stabilnego systemu wsparcia;
- związane z powyższym, wstrzymywanie przez banki procedur przyznawania kredytów;
- brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i związane z tym przedłużanie się w czasie procedur uzyskiwania pozwoleń na budowę (często kilka podejść lokalizacyjnych).

W ramach w/w programu nie planuje się ogłaszania kolejnych naborów wniosków. Finansowanie energetyki odnawialnej będzie kontynuowane w ramach programu priorytetowego „Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii. Część 1) BOCIAN – Rozproszone, odnawialne źródła energii”.

3. Program priorytetowy „Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz obiektów wysokosprawnej kogeneracji” Cz. 2) Wdrażana przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Pogram zakładał produkcję energii przy wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii i wysokosprawnej kogeneracji na poziomie ok. 28,5 GWh/rok poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- wytwarzanie energii cieplnej przy użyciu biomasy – źródła rozproszone o mocy poniżej 20 MWt.;
- wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu przy użyciu biomasy – źródła rozproszone o mocy poniżej 3MWe;
- wytwarzanie energii elektrycznej i/lub ciepła z wykorzystaniem biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu cząstek roślinnych i zwierzęcych;
- elektrownie wiatrowe o mocy poniżej 10 MWe;
- pozyskiwanie energii z wód geotermalnych;
- elektrownie wodne o mocy poniżej 5MWe;
- wysokosprawna kogeneracja bez użycia biomasy;
- wytwarzanie energii cieplnej w pompach ciepła;
- wytwarzanie energii elektrycznej w instalacjach fotowoltaicznych;
- wytwarzanie energii cieplnej w instalacjach solarnych.

Budżet programu – 560 mln zł (aktualnie 350 mln zł).

Dofinansowanie w formie pożyczki do 35 mln zł dla WFOŚiGW (oprocentowanie pożyczki 1% w skali roku). Okres finansowania może trwać do 12 lat od wypłaty pierwszej transzy pożyczki.

Nabór wniosków – sierpień/wrzesień 2010 r.

Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii i wysokosprawnej kogeneracji – Część 2, powstał jako uzupełnienie do części pierwszej, dając możliwość wsparcia finansowego projektów o mniejszej wartości (od 0,5 do 10 mln zł) i lokalnym charakterze inwestycji. Zatwierdzenie programu było poprzedzone badaniami sondażowymi z wojewódzkimi funduszami, mającymi na celu określenie zapotrzebowania na tego rodzaju instrument wsparcia finansowego dla rozwoju OZE. Spośród szesnastu WFOŚiGW dziesięć złożyło wnioski o dofinansowanie i wszystkim udzielono promesy zawarcia umowy pożyczki na łączną kwotę ok. 329,0 mln zł. Zgodnie z programem i warunkami promesy i programu priorytetowego wymagania dotyczyły rodzaju przedsięwzięć, wartości projektów, okresu finansowania, sposobu zabezpieczeń pożyczki na rzecz NFOŚiGW, wysokości oprocentowania i okresu karencji. W pozostałych kwestiach (np. kryteria wyboru, terminy ogłaszania konkursów itp.) wojewódzkie fundusze mają pełną suwerenność.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi do NFOŚiGW głównym powodem małej liczby wniosków w ramach ogłaszanych konkursów w roku 2010 było równoległe prowadzenie naboru w ramach poszczególnych Regionalnych Programów Operacyjnych lub inne przyczyny leżące po stronie beneficjentów ostatecznych.

Program zostanie wygaszony z końcem 2013 roku.

4. Program priorytetowy „Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz obiektów wysokosprawnej kogeneracji”.

Cz. 3) Dopłaty na częściowe spłaty kapitału kredytów bankowych przeznaczonych na zakup i montaż kolektorów słonecznych dla osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych.

Budżet programu w wysokości 450 mln zł przeznaczony jest na dotacje w formie dopłat do kredytów (do 45% kosztów kwalifikowanych) na zakup i montaż kolektorów słonecznych. Celem programu jest ograniczenie lub uniknięcie emisji CO₂ w wysokości ok. 65.000 Mg/rok. Budżet programu daje możliwość sfinansowania 60 – 70 tys. instalacji solarnych o łącznej powierzchni ok. 420 tys. m².

NFOŚiGW, przy współpracy z sektorem bankowym, realizuje program 45% dopłat do kredytów bankowych przeznaczonych na zakup i montaż kolektorów słonecznych dla osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych w budynkach mieszkalnych. Każdy, kto posiada prawo do dysponowania budynkiem oraz nie jest podłączony do sieci ciepłowniczej dla celów podgrzewania wody użytkowej, może skorzystać z tej oferty. NFOŚiGW, tworząc program zarezerwował 300 mln zł na wypłaty dotacji do umów kredytu zawieranych w latach 2010–2014. W związku z dużym zainteresowaniem kredytami na zakup i montaż kolektorów słonecznych w lipcu 2012 r. budżet programu został zwiększony z 300 mln zł do 450 mln zł.

W ramach dwóch naborów, przeprowadzonych w latach 2010–2011, podpisano umowy z 7 bankami. Pierwsze kredyty z dotacją zostały udzielone w sierpniu 2010 r. Dotychczas, na podstawie wniosków złożonych przez banki, NFOŚiGW wypłacił dopłaty w wysokości 357,9 mln zł dla 53 646 zrealizowanych inwestycji. Powierzchnia zainstalowanych kolektorów wyniosła 365 712 m², w tym dla wspólnot mieszkaniowych 2040,6 m². Osiągnięto efekt ekologiczny w wysokości 56,8 tys. Mg CO₂ /rok, co oznacza realizację celu na poziomie 87%. Zainstalowane kolektory słoneczne zastępują następujące nośniki energii: węgiel kamienny 59,5 %, energię elektryczną 12,2%, gaz ziemny 19,4% , inne 8,9%. Za realizację w/w programu, NFOŚiGW jako jedyna polska instytucja, otrzymał prestiżowe wyróżnienie – Certyfikat Dobrych Praktyk Europejskiej Nagrody Sektora Publicznego 2011 (Best Practice Certificate EPSA 2011).

5. Program priorytetowy „System Zielonych Inwestycji”.

Cz. 1) Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej.

Program jest skierowany do zarządzających obiektami użyteczności publicznej. Przykładowi beneficjenci to: jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty (niebędące przedsiębiorcami) świadczące usługi publiczne, Ochotnicza

Straż Pożarna, uczelnie w rozumieniu ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz instytuty badawcze, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, a także podmioty lecznicze prowadzące przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 551 Kodeksu cywilnego w zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych, organizacje pozarządowe, kościoły i inne związki wyznaniowe, kościelne osoby prawne. W ramach programu dopuszczono możliwość składania wniosków grupowych. Podstawowe zadania dofinansowywane w ramach programu: termomodernizacja obiektów, w tym zmiany wyposażenia obiektów w urządzenia o najwyższych, uzasadnionych ekonomicznie standardach efektywności energetycznej związanych bezpośrednio z prowadzoną termomodernizacją obiektów w szczególności: ocieplenie obiektu, wymiana okien, wymiana drzwi zewnętrznych, przebudowa systemów grzewczych (wraz z wymianą źródła ciepła), wymiana systemów wentylacji i klimatyzacji, przygotowanie dokumentacji technicznej dla przedsięwzięcia, systemy zarządzania energią w budynkach, wykorzystanie technologii odnawialnych źródeł energii, wymiana oświetlenia wewnętrznego na energooszczędne. Minimalny koszt całkowity przedsięwzięcia powyżej 2 mln zł. Dofinansowanie projektów – dotacja do 30% kosztów kwalifikowanych i pożyczka do 60% kosztów kwalifikowanych.

Budżet programu wynosi 1 565 mln zł; w tym 555 mln zł – dotacje ze środków pochodzących z transakcji sprzedaży jednostek przyznanej emisji (dotacji z Systemu Zielonych Inwestycji GIS) albo innych środków NFOŚiGW oraz 1 010 mln zł – pożyczki ze środków NFOŚiGW.

Dotychczas (2010–2013) przeprowadzono i zakończono pięć konkursów, szósty jest w trakcie realizacji.

I konkurs

Podpisano 25 umów o dofinansowanie w formie dotacji ze środków pochodzących z transakcji sprzedaży jednostek przyznanej emisji na łączną kwotę 105,5 mln zł oraz 21 umów o dofinansowanie w formie pożyczki ze środków NFOŚiGW na łączną kwotę 127,7 mln zł.

II konkurs

Podpisano 21 umów o dofinansowanie w formie dotacji ze środków pochodzących z transakcji sprzedaży jednostek przyznanej emisji na łączną kwotę 70,4 mln zł oraz 24 umowy o dofinansowanie w formie pożyczki ze środków NFOŚiGW na łączną kwotę 112,1 mln zł.

III konkurs

Podpisano 128 umów o dofinansowanie w formie dotacji na łączną kwotę 146,2 mln zł oraz 48 umów o dofinansowanie w formie pożyczki na łączną kwotę 146,0 mln zł.

IV konkurs

Podpisano 71 umów na dofinansowanie w formie dotacji na kwotę 32,4 mln zł i 38 umów o pożyczkę na kwotę 60,3 mln zł.

V konkurs

Podpisano łącznie 83 umowy, z czego 48 dotacji na kwotę 31,5 mln zł i 35 umów w formie pożyczek na kwotę 27,1 mln zł.

VI konkurs

Nabór został ogłoszony w pierwszych dniach grudnia 2013 r. Dofinansowanie udzielane będzie w formie dotacji do 30% kosztów kwalifikowanych dla dotacji. Wnioskodawcy mogą ubiegać się o dodatkowe dofinansowanie w formie pożyczki udzielanej do 60% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia. Minimalny koszt całkowity przedsięwzięcia musi przewyższać 2 mln zł. Kwota środków w formie dotacji przeznaczona na dofinansowanie przedsięwzięć w tym konkursie wynosi 40 mln zł. Wnioski można składać do 31 stycznia 2014 roku.

6. Program priorytetowy „System Zielonych Inwestycji”.

Cz. 2) Biogazownie rolnicze.

Program przewiduje dofinansowanie dla budowy lub przebudowy obiektów wytwarzania energii elektrycznej z wykorzystaniem biogazu na poziomie – ok. 40 MWe. Planowany budżet: dotacje (pochodzące ze sprzedaży jednostek AAU lub środki NFOŚiGW – 200 mln zł; pożyczki (WIBOR 3M + 50 pkt bazowych w skali roku) ze środków NFOŚiGW – 300,0 mln zł.

Forma dofinansowania: dotacje w wysokości do 30% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, pożyczki do 45% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia (z zastrzeżeniem dopuszczalnej pomocy publicznej).

Okres wdrażania: 2010–2017 r. Minimalny koszt przedsięwzięcia powyżej 10 mln zł. W lipcu 2013 r. został obniżony koszt minimalny przedsięwzięcia do wartości powyżej 5 mln zł.

Dotychczas (2010–2013) przeprowadzono trzy konkursy.

I konkurs

Podpisano 11 umów o dofinansowanie w formie dotacji na kwotę 49,3 mln. zł i w ramach finansowania łączonego 9 umów o dofinansowanie w formie pożyczki na kwotę 64,2 mln zł. Umowy są w trakcie realizacji.

II konkurs

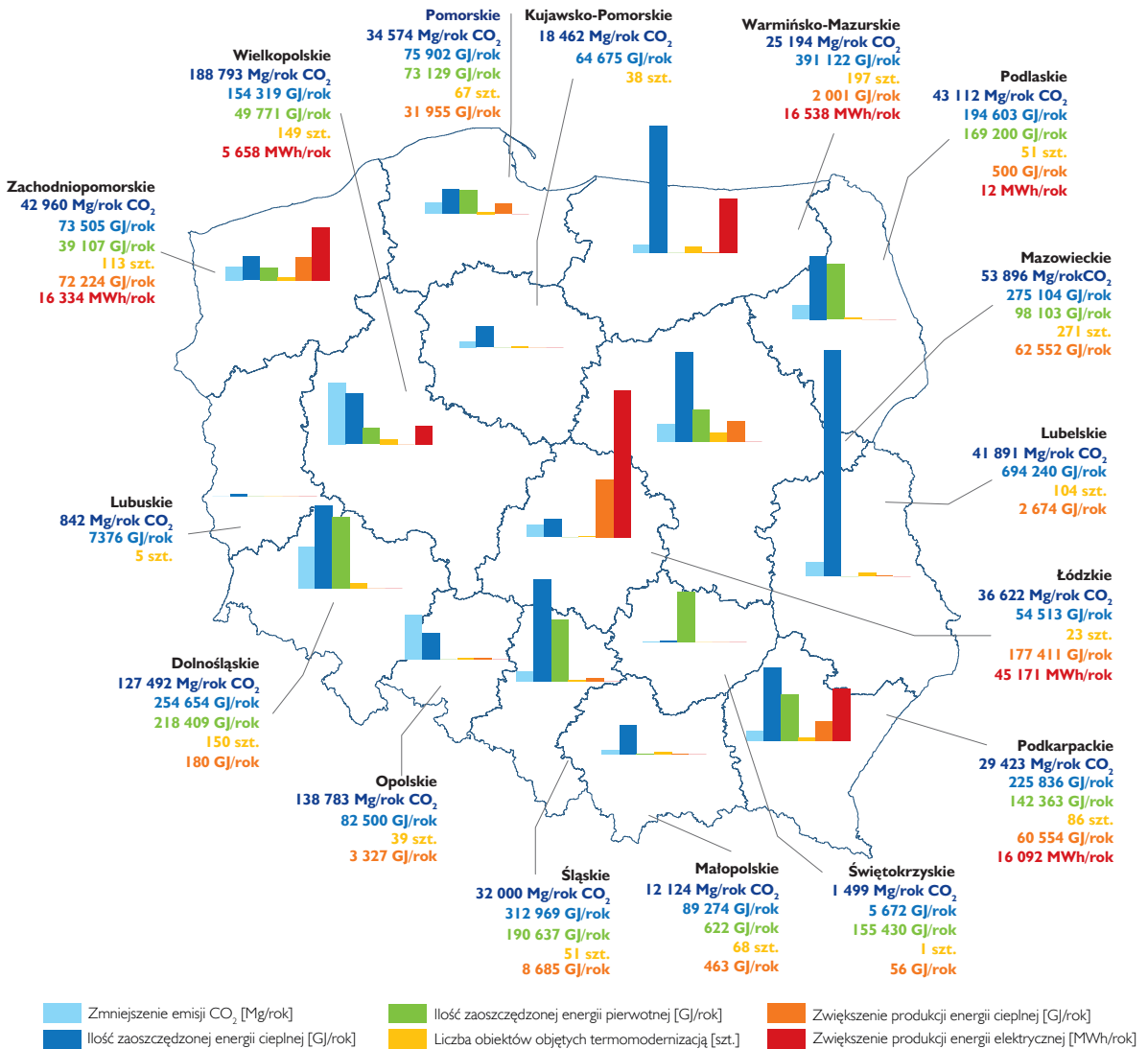
Na liście umieszczonych zostało 13 przedsięwzięć na łączną kwotę dofinansowania w formie dotacji w wysokości 62,9 mln zł i w ramach formy łączonego dofinansowania 12 przedsięwzięć na łączną kwotę dofinansowania w formie pożyczki w wysokości 92,8 mln zł. Dotychczas podpisano umowy o dofinansowanie dla 2 przedsięwzięć na łączną kwotę 7,6 mln zł w formie dotacji oraz 12,2 mln zł w formie pożyczki.

III konkurs

Wpłynęły wnioski o dofinansowanie dla 56 przedsięwzięć. Wnioskowane dofinansowanie w formie dotacji wynosi 257,5 mln zł oraz 410,5 mln zł w formie pożyczki. Trwa ocena wniosków.

Planowane do uzyskania efekty ekologiczne i rzeczowe z umów zawartych w NFOŚiGW w 2012 r. w zakresie ochrony klimatu i atmosfery.

Źródło: Sprawozdanie z działalności NFOŚiGW w 2012 r. Warszawa, kwiecień 2013

7. Program priorytetowy „System Zielonych Inwestycji”

Cz. 3) Elektrociepłownie i ciepłownie na biomasę.

Program obejmuje dofinansowanie na budowę i/lub modernizację instalacji produkcji energii elektrycznej i ciepłej z wykorzystaniem biomasy na poziomie zainstalowanej mocy ciepłej 50 MWt.

Planowany budżet: dotacje (pochodzące z sprzedaży jednostek AAU lub środki NFOŚiGW – 50 mln zł; pożyczki ze środków NFOŚiGW – 75 mln zł. Dotacje w wysokości do 30% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, pożyczki (WIBOR 3M + 50 pkt bazowych w skali roku) do 45% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia (z zastrzeżeniem dopuszczalnej pomocy publicznej).

Dotychczas odbył się jeden konkurs, w ramach którego wpłynęły wnioski o dofinansowanie dla 11 przedsięwzięć. Na liście rankingowej umieszczone zostały trzy przedsięwzięcia na łączną kwotę dofinansowania w formie dotacji do 17,5 mln zł, i w formie pożyczki do 29,6 mln zł. W 2012 r. zawarto 2 umowy dotacji na kwotę 11,5 mln zł oraz 2 umowy pożyczki na kwotę 20,5 mln zł. W związku ze zwiększeniem dofinansowania dla jednego projektu, kwota udzielonego dofinansowania w 2013 r. w ramach ww. umów wynosiła odpowiednio dla dotacji 12,4 mln zł i pożyczki 21,8 mln zł.

8. Program priorytetowy „System Zielonych Inwestycji”

Cz. 4) Budowa, rozbudowa i przebudowa sieci elektro-energetycznych w celu umożliwienia przyłączenia źródeł wytwórczych energii wiatrowej (OZE).

Program obejmuje dofinansowanie na budowę, rozbudowę lub modernizację sieci przesyłowych elektroenergetycznych służących podłączeniu jednostek wytwórczych odnawialnych źródeł energii wiatrowej o łącznej mocy ok. 2000 MWe. W 2 konkursie zostały złożone wnioski na łączną moc przyłączanych źródeł 750 MWe.

Planowany budżet programu: dotacje – 250 mln zł (w tym środki pochodzące z sprzedaży jednostek AAU – 70 mln). Okres wdrażania: 2010–2019. Dotacja wyniesie 200 zł za każdy 1 KW przyłączonej mocy ze źródeł wiatrowej energii odnawialnej, lecz nie więcej niż 40% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia. Minimalny koszt przedsięwzięcia: powyżej 8 mln zł.

W wyniku ogłoszonego w marcu 2012 r. konkursu do NFOŚiGW wpłynęło 27 wniosków o dofinansowanie w formie dotacji. W wyniku zwiększenia alokacji konkursu do 147,1 mln zł (w tym środki pochodzące z sprzedaży jednostek AAU – 70 mln zł), 23 projekty zostały umieszczone na podstawowej liście rankingowej. Do końca roku 2013 planowane jest zawarcie wszystkich umów o dofinansowanie w formie dotacji. Ogłoszenie kolejnego naboru jest uzależnione od ustalenia korzystnych przepisów dotyczących pomocy publicznej.

9. Program priorytetowy „System Zielonych Inwestycji”

Cz. 5) Zarządzanie energią w budynkach wybranych podmiotów sektora finansów publicznych.

Beneficjentami programu priorytetowego mogą być Polska Akademia Nauk oraz utworzone przez nią instytuty, państwowe instytucje kultury oraz instytucje gospodarki budżetowej, komendy powiatowe i miejskie państwowej straży pożarnej oraz państwowe jednostki budżetowe.

Minimalny koszt całkowity przedsięwzięcia powyżej 2 mln zł. Maksymalny dopuszczalny limit dofinansowania: do 100% kosztów kwalifikowanych.

Budżet programu wynosi 500 mln zł.

I konkurs w ramach tego programu, ukierunkowany dla państwowych instytucji kultury, Polskiej Akademii Nauk i utworzonych przez nią instytutów badawczych oraz jednostek gospodarki budżetowej został ogłoszony w maju 2011 r. z alokacją w wysokości 50 mln zł. Wnioskodawcy mogli się ubiegać o dofinansowanie w formie dotacji do 100% kosztów kwalifikowanych. W ramach naboru wpłynęło 25 wniosków o dofinansowanie w formie dotacji na łączną kwotę 111,2 mln zł, przy łącznym koszcie całkowitym projektów 121,7 mln zł.

I nabór wniosków dla państwowych jednostek budżetowych ogłoszono w październiku 2011 r. Alokacja naboru wynosiła 100 mln zł i pochodziła ze środków NFOŚiGW. Do NFOŚiGW (do lutego 2012 r.) wpłynęły wnioski kierowników państwowych jednostek budżetowych o dofinansowanie 106 przedsięwzięć o koszcie całkowitym 585,6 mln zł i łącznej, wnioskowanej kwocie dofinansowania 555,2 mln zł. Po ocenie wniosków i przeprowadzeniu negocjacji pozytywną ocenę uzyskały 83 wnioski na łączną kwotę dofinansowania w wysokości 422,2 mln zł. Zarząd NFOŚiGW zwiększył alokację naboru do wysokości kwot wnioskowanych. Obecnie zawartych zostało 80 umów. Do końca 2013 r. planuje się zawarcie wszystkich umów o realizację zadań państwowych jednostek budżetowych zakwalifikowanych do dofinansowania. Finansowanie tych zadań planowane jest głównie w latach 2014–2015.

II konkurs skierowany do Polskiej Akademii Nauk oraz utworzonych przez nią instytutów, państwowych instytucji kultury oraz instytucji gospodarki budżetowej, komend powiatowych i miejskich państwowej straży pożarnej przeprowadzony został w 2013 r. Łącznie wpłynęło 136 wniosków o dofinansowanie, w tym 90 wniosków dotyczących przedsięwzięć realizowanych w komendach powiatowych i miejskich straży pożarnej na kwotę dofinansowania 172,4 mln zł oraz 46 wniosków złożonych przez inne jednostki na kwotę 106,6 mln zł. Alokacja konkursu wynosi 31,4 mln zł. Pozytywnie oceniono 129 wniosków, a obecnie, ze względu na ograniczone możliwości finansowania, trwa etap uzgadniania warunków umów 14 wniosków z listy podstawowej.

10. Program priorytetowy „System Zielonych Inwestycji” Część 6) SOWA – Energooszczędne oświetlenie uliczne

Beneficjentami programu priorytetowego mogą być jednostki samorządu terytorialnego posiadające tytuł do dysponowania infrastrukturą oświetlenia ulicznego w zakresie realizowanego przedsięwzięcia. Dofinansowanie może być udzielone na realizację przedsięwzięć polegających na:

- modernizacji oświetlenia ulicznego (m.in. wymiana: źródeł światła, opraw, zapłonników, kabli zasilających, słupów, montaż nowych punktów świetlnych w ramach modernizowanych ciągów oświetleniowych jeżeli jest to niezbędne do spełnienia normy PN EN 13201),
- montażu urządzeń do inteligentnego sterowania oświetleniem,
- montażu sterowalnych układów redukcji mocy oraz stabilizacji napięcia zasilającego.

Planowany budżet: dotacje (pochodzące ze sprzedaży jednostek AAU lub środki NFOŚiGW – 160 mln zł; pożyczki (WIBOR 3M – 150 pkt. bazowych w skali roku, ale nie mniej niż 3%) ze środków NFOŚiGW – 196 mln zł.

Dotacje w wysokości do 45% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia (przy maksymalnej kwocie dotacji 15 mln zł), pożyczki do 55% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia (przy maksymalnej kwocie pożyczki 18,3 mln zł).

W ramach I konkursu w 2013 r. wpłynęły wnioski o dofinansowanie 48 przedsięwzięć na łączną kwotę wnioskowanego dofinansowania w formie dotacji 118,27 mln zł oraz w formie pożyczki 90,37 mln zł. Na liście rankingowej przedsięwzięć wstępnie zakwalifikowanych do dofinansowania w ramach I konkursu znalazło się 38 przedsięwzięć na łączną kwotę wnioskowanego dofinansowania w formie dotacji 95,1 mln zł oraz 85,9 mln zł w formie pożyczki. Trwają negocjacje warunków dofinansowania.

II. Program priorytetowy „System Zielonych Inwestycji” Część 7) GAZELA Niskoemisyjny transport miejski

Celem programu jest ograniczenie lub uniknięcie emisji dwutlenku węgla poprzez dofinansowanie przedsięwzięć polegających na obniżeniu zużycia energii i paliw w transporcie miejskim.

Planowane zobowiązania dla bezzwrotnych form dofinansowania wynoszą 80 mln zł. Środki pochodzą z transakcji sprzedaży jednostek przyznanej emisji.

Koszt całkowity przedsięwzięcia nie może być mniejszy niż 8 mln zł. Intensywność dofinansowania w wysokości do 100% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia.

Wnioski o dofinansowanie składane dwuetapowo w trybie konkursowym, jako wnioski wstępne i wnioski o dofinansowanie.

Beneficjentami programu mogą być:

- gminy miejskie;
- spółki komunalne, które działają w celu wykonania zadań gmin miejskich związanych z lokalnym transportem zbiorowym;
- inne podmioty świadczące usługi w zakresie lokalnego transportu miejskiego na podstawie umowy zawartej z gminą miejską.

Dofinansowanie może być udzielone na realizację przedsięwzięć zmierzających do obniżenia zużycia energii i paliw w komunikacji miejskiej. Program obejmuje następujące działania:

1. dotyczące taboru polegające na:

- zakupie nowych autobusów hybrydowych zasilanych gazem CNG,
- szkoleniu kierowców pojazdów transportu miejskiego z obsługi niskoemisyjnego taboru,

2. dotyczące infrastruktury i zarządzania polegające na:

- modernizacji lub budowie stacji obsługi tankowania pojazdów transportu zbiorowego w zakresie dostosowania do autobusów hybrydowych zasilanych gazem CNG,
- modernizacji lub budowie tras rowerowych,
- modernizacji lub budowie bus pasów,
- modernizacji lub budowie parkingów „Parkuj i Jedź”,
- wdrażaniu systemów zarządzania transportem miejskim,
- wdrożeniu systemu roweru miejskiego.

Podsumowanie naboru I konkursu:

- Do I etapu wpłynęły 32 wnioski wstępne. Wnioskowana kwota dofinansowania dla I etapu wynosiła 643 mln zł.
- Do II etapu zakwalifikowały się 24 wnioski wstępne.
- Do II etapu oceny wpłynęło 19 wniosków o dofinansowanie (5 wnioskodawców nie przesłało wniosku).
- Trwa ocena formalna 19 wniosków w ramach II etapu.
- Łączny koszt całkowity 19 wniosków wynosi 537 mln zł.
- Łączne wnioskowane dofinansowanie wynosi 477 mln zł (przekracza 6-krotnie wysokość alokacji).

W chwili obecnej nie jest planowany kolejny nabór w ramach programu.

12. Program priorytetowy KAWKA – „Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii”

Program służy wsparciu realizacji postanowień Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszy powietrza dla Europy (CAFE). Program jest wdrażany przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (WFOŚiGW).

Planowany budżet programu wynosi 400 mln zł w formie dotacji

Alokacja w ramach I naboru – 200 mln zł

Okres pierwszego naboru – 26.02.– 21.08.2013 r.

Kwota dofinansowania może wynosić do 90% jego kosztów kwalifikowanych, w tym do 45% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW w formie dotacji. O formie i wysokości dofinansowania przez WFOŚiGW decydował sam WFOŚiGW.

Celem programu jest zmniejszenie narażenia ludności na oddziaływanie pyłów PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu zagrażających zdrowiu i życiu ludzi w strefach, w których występują znaczące przekroczenia dopuszczalnych i docelowych poziomów stężeń tych zanieczyszczeń i dla których opracowane zostały programy ochrony powietrza, poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń.

Kategorie beneficjentów określiły WFOŚiGW w oparciu o rodzaje przedsięwzięć wskazanych w programach ochrony powietrza.

Rodzaje przedsięwzięć:

- likwidacja lokalnych źródeł ciepła i podłączenie obiektów do miejskiej sieci ciepłowniczej lub ich zastąpienie przez bardziej ekologiczne źródło ciepła;
- rozbudowa sieci ciepłowniczej w celu podłączenia istniejących obiektów centralnego źródła ciepła wraz z podłączeniem obiektu do sieci;
- zastosowanie kolektorów słonecznych (wpływających na obniżenie emisji w źródle ciepła opalanego paliwem stałym);
- termomodernizacja budynków wielorodzinnych zgodnie z zakresem wynikającym z wykonanego audytu energetycznego, wyłącznie jako element towarzyszący przebudowie lub likwidacji źródła ciepła opalanego paliwem stałym;
- zmniejszenie emisji ze źródeł komunikacji miejskiej:
  - wdrażanie systemów zarządzania ruchem w miastach;
  - budowa stacji zasilania w CNG lub energię elektryczną miejskich środków transportu zbiorowego;
  - wdrożenie innych przedsięwzięć ograniczających poziomy substancji w powietrzu powodowanych przez komunikację w centrach miast (z wyłączeniem wymiany taboru lub silników, przebudowy lub budowy nowych tras komunikacyjnych dla ruchu samochodowego i szynowego);
- kampanie edukacyjne (dotyczy beneficjentów) pokazujące korzyści zdrowotne i społeczne z eliminacji niskiej emisji, oraz/lub informujące o horyzoncie czasowym prowadzenia zakazu stosowania paliw stałych lub innych działań systemowych gwarantujących utrzymanie poziomu stężeń zanieczyszczeń po wykonaniu działań naprawczych;
- utworzenie baz danych (dotyczy JST lub instytucji przez nie wskazanych) pozwalających na inwentaryzację źródeł emisji.

Podział alokacji (budżetu) nastąpi w oparciu o wielkość populacji ludzi zamieszkujących w mieście, gdzie występują obszary przekroczeń. Udział dotacji nie może przekroczyć 45% kosztu kwalifikowanego przedsięwzięcia.

- Planowane efekty ekologiczne:
- uniknięcie/redukcja emisji CO₂: 134 tys. Mg/rok
- zmniejszenie emisji pyłu PM 10: 630 Mg/rok
- zmniejszenie emisji pyłu PM 10: 620 Mg/rok
- Okres wdrażania 2013–2018

Budżet I konkursu wynosi 200 mln zł. Wnioski były składane w okresie 26 lutego–21 sierpnia 2013 r. Wnioski o udostępnienie środków złożyło 11 WFOŚiGW. Podpisano 11 umów na kwotę 121 mln zł.

13. Program priorytetowy NFOŚiGW „Inteligentne sieci energetyczne”.

Inteligentne sieci energetyczne to interaktywne i elastyczne systemy umożliwiające dynamiczne zarządzanie sieciami przesyłowymi i dystrybucyjnymi za pomocą m.in. punktów pomiarowych i kontrolnych rozmieszczonych na wielu węzłach i łączach. Systemy zwiększają niezawodność i efektywność dostaw energii oraz wydajność operacyjną sieci, rozszerzają zakres pomiarów i kontroli sieci energetycznych oraz zakres zarządzania nowymi technologiami nawet w najdalszych punktach sieci. Systemy inteligentnych sieci energetycznych, poprzez integrację działań wszystkich przyłączonych do niej użytkowników, wytwórców oraz odbiorców, mają na celu zmianę profilu zasilania energią elektryczną w kierunku niskoemisyjnych sieci energetycznych, co będzie przekładało się na efekt ekologiczny realizowanych projektów, uwarunkowanych stroną popytową.

Wdrażanie inteligentnych sieci energetycznych w miejskich przestrzeniach pilotażowych będzie sprzyjało zrównoważonemu rozwojowi miast i może przyczynić się do wdrażania w Polsce inicjatywy Smart Cities and Communities. Program ten otwiera nowy obszar działania Narodowego Funduszu i wpisuje się w polskie i europejskie dokumenty polityczne, programowe i prawne dotyczące działań na rzecz ochrony klimatu (ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, poprawy efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii) – w szczególności w zapisy Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko.

W programie określono, że NFOŚiGW będzie dofinansowywał przedsięwzięcia w zakresie inteligentnych sieci energetycznych (ise) realizowane w przestrzeniach pilotażowych. Przedsięwzięcia ise obejmą: energię elektryczną, energię ciepłą, ciepłą wodę użytkową oraz (jedynie we współdziałaniu z innym rodzajem energii) energię gazową. Zdalne odczyty pomiarów oraz działania zwrotne w przestrzeniach pilotażowych zapewni budowana (część adaptowana) dla potrzeb projektu ise warstwa telekomunikacyjna.

Dla optymalizacji wielkości efektu ekologicznego w programie priorytetowym zaakcentowano funkcjonalność działań ise (a nie samo opomiarowanie) – projekty ise zgłaszane do dofinansowania przez NFOŚiGW muszą (jako warunek konieczny) deklarować zainstalowanie rozproszonych odnawialnych źródeł energii oraz uzyskanie w przestrzeni pilotażowej minimalnego ograniczenia/uniknięcia emisji CO₂ w wielkości co najmniej 1000 Mg/rok.

Beneficjenci zgłaszający projekt inteligentnych sieci energetycznych do dofinansowania określają współrzędnymi geograficznymi przestrzeń pilotażową, na której będzie on realizowany; w przypadku elektroenergetyki winna ona być powiązana (zawierać w sobie) przynajmniej jeden Główny Punkt Zasilający (GPZ) – umożliwi to bilansowanie (optymalizację) wykorzystania energii w przestrzeni pilotażowej. Ponadto w przestrzeniach pilotażowych będą m.in. realizowane następujące przedsięwzięcia podstawowe: inteligentne sieci oświetleniowe z energooszczędnym oświetleniem, mikrogeneracja, kogeneracja i trójgeneracja gazowa, montaż urządzeń magazynujących energię (np. infrastruktury dla gromadzenia energii elektrycznej z/dla samochodów elektrycznych), a także montaż statycznych kompensatorów mocy biernej w ramach budowy/przebudowy sieci elektroenergetycznych służących przyłączaniu odnawialnych źródeł energii. Dla zapewnienia kompleksowości projektów ise zgłaszający wniosek będzie deklarował (oprócz działań inwestycyjnych) realizację w przestrzeni pilotażowej kampanii informacyjno – edukacyjnych oraz realizację działań przedrealizacyjnych – opracowań, raportów i programów informatycznych.

Beneficjentami programu priorytetowego będą: przedsiębiorcy, jednostki samorządu terytorialnego, uczelnie, instytuty badawcze, PAN oraz tworzone przez nią jednostki organizujące w przestrzeniach pilotażowych (na obszarze swego działania) przedsięwzięcia ise. NFOŚiGW będzie dofinansowywał przedsięwzięcia ise w formie dotacji w wysokości 30% – 70% kosztów kwalifikowanych, w zależności od beneficjenta i rodzaju przedsięwzięcia.

Przewiduje się, że program obejmie ok. 180 tys. mieszkańców zamieszkujących przestrzenie pilotażowe i przyczyni się do redukcji/uniknięcia emisji zanieczyszczeń pyłowo – gazowych oraz ok. 80 tys. Mg CO₂/rok. Ponadto efektami ekologicznymi realizacji programu priorytetowego będą m.in.: produkcja energii elektrycznej z rozproszonych źródeł oze (ok. 80 GWh), oszczędność i optymalizacja zużycia energii elektrycznej (zmniejszenie zapotrzebowania szczytowego), ograniczenie zużycia ciepła, ciepłej wody oraz gazu, ograniczenie strat w przesyłce energii, awaryjności sieci, a także nielegalnych poborów energii. Realizacja przedsięwzięć ise w przestrzeniach pilotażowych wypracuje w społecznościach lokalnych postawy prosumenckie: równoczesnych producentów i konsumentów energii.

I konkurs

Budżet I konkursu wynosił 150 mln zł. W ramach naboru (grudzień 2012–styczeń 2013) do NFOŚiGW wpłynęło 21 wniosków na łączną kwotę dofinansowania 366,6 mln zł. Na liście rankingowej wstępnie zakwalifikowanych do dofinansowania wniosków umieszczonych zostało (po aktualizacji) 12 przedsięwzięć na łączną kwotę dofinansowania w formie dotacji w wysokości 171,9 mln zł. Aktualnie, zgodnie z przyjętą procedurą, zakwalifikowani beneficjenci programu otrzymują promesy na przyznane środki finansowe. Planowane efekty ekologiczne z zakwalifikowanych 12 projektów: moc zainstalowanych rozproszonych oze – 25 MW(e), uniknięcie bądź redukcja emisji dwutlenku węgla w wysokości 210 tys. Mg/rok.

14. Program priorytetowy „Efektywne wykorzystanie energii”.

Cz. I) Dofinansowanie audytów energetycznych i elektro-energetycznych w przedsiębiorstwach.

Celem pierwszej części programu jest wsparcie realizacji audytów energetycznych oraz elektroenergetycznych w przedsiębiorstwach w celu określenia możliwości podjęcia działań mających na celu poprawę efektywności energetycznej oraz oszczędności energii, przeliczalnej na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do atmosfery.

Beneficjentami programu mogą być przedsiębiorcy zużywający sumarycznie (energia elektryczna, ciepła i gazowa) powyżej 20 GWh energii w roku poprzedzającym złożenie wniosku o dofinansowanie. Dofinansowaniem mogą być objęte audyty energetyczne procesów technologicznych, audyty elektroenergetyczne budynków i wewnętrznych sieci przemysłowych, audyty energetyczne źródeł energii cieplnej, energii elektrycznej i chłodu, audyty energetyczne zewnętrznych sieci ciepłowniczych i budynków.

Dofinansowanie ma formę dotacji do 70% kosztów kwalifikowanych audytu i jest wypłacane po spełnieniu szczegółowych warunków określonych w programie (m.in. zobowiązaniu się wnioskodawcy do przeprowadzenia przedsięwzięcia służącego poprawie efektywności energetycznej, którego nakład inwestycyjny nie może być niższy niż kwota dotacji przyznana na wykonanie audytu).

Budżet tej części programu wynosi 40 mln zł i przewiduje dofinansowanie ok. 200 audytów energetycznych lub elektroenergetycznych. Dotacja udzielana jest na warunkach pomocy de minimis.

W ramach dotychczas zrealizowanych 11 konkursów na dofinansowanie audytów wpłynęło 76 wniosków, dla których:

- suma energii elektrycznej i ciepłej w obszarach objętych audytami wynosi ok. 31 287 GWh/rok
- łączne wnioskowane dofinansowanie wynosi ponad 17,1 mln zł.

Do końca listopada 2013 r. zawarto 63 umowy na kwotę dofinansowania wynoszącą prawie 13 mln zł. Od roku 2014 ta część programu będzie częścią nowoutworzonego kompleksowego programu priorytetowego skierowanego dla przemysłu: „Wsparcie przedsiębiorców w zakresie niskoemisyjnej i zasobooszczędnej gospodarki”.

15. Program priorytetowy „Efektywne wykorzystanie energii”

Cz. 2) Dofinansowanie zadań inwestycyjnych prowadzących do oszczędności energii lub do wzrostu efektywności energetycznej przedsiębiorstw.

Celem tej części programu jest uruchomienie działań inwestycyjnych na rzecz wzrostu efektywności energetycznej gospodarki, obejmujących mechanizm wsparcia i prowadzących do efektywnego wykorzystania energii i/lub uzyskania wymiernych oszczędności energii.

Dofinansowywane będą zadania inwestycyjne prowadzące do oszczędności energii i/lub wzrostu efektywności energetycznej realizowane w przedsiębiorstwach. Przystąpienie przez przedsiębiorstwo do programu jest uwarunkowane wcześniejszym przeprowadzeniem audytu energetycznego lub elektro-energetycznego; nie jest jednak wymagane, aby był to audyt przeprowadzony w ramach programu priorytetowego NFOŚiGW.

W szczególności, zakres rzeczowy przedsięwzięć obejmuje:

– racjonalizację zużycia energii elektrycznej poprzez:

- energooszczędne systemy napędowe
- systemy sterowania napędami np. poprzez instalacje łagodnego rozruchu
- energooszczędne silniki
- falowniki do pomp i wentylatorów
- energooszczędne sprężarki i systemy ich sterowania
- wewnętrzne sieci przesyłowe energii ,w tym ograniczenie przepływów mocy biernej
- energooszczędne systemy oświetleniowe
- prostowniki napędów sieciowych
- nisko stratne transformatory w lokalnych systemach elektro-energetycznych i wewnętrznych sieciach dystrybucyjnych.

– racjonalizację zużycia energii cieplnej i gazu poprzez:

- izolacje i odwadnianie systemów parowych
- systemy geotermalne, małe turbiny wiatrowe, kolektory słoneczne, pompy ciepła
- termomodernizacja budynków
- rekuperacja i odzyskiwanie ciepła z procesów i urządzeń
- decentralizacja rozległych sieci grzewczych
- wykorzystanie energii odpadowej
- budowa/modernizacja własnych (wewnętrznych) źródeł energii

– modernizację procesów przemysłowych

– wdrażanie systemów zarządzania energią i jej jakością (instalowanie analizatorów parametrów sieci) oraz wdrażanie systemów Smart Grid dla zarządzania sieciami elektroenergetycznymi w obiektach przedsiębiorstw.

Beneficjentami programu mogą być przedsiębiorcy zużywający sumarycznie (energia elektryczna, ciepła i gazowa) powyżej 20 GWh energii w roku poprzedzającym złożenie wniosku o dofinansowanie. Podjęte inwestycje (o kosztach kwalifikowanych nie mniejszych niż 5 mln zł) muszą wykazywać efekt ekologiczny nie mniejszy niż wynikający z oszczędności energetycznej określonej na poziomie 7% dla obszaru objętego zrealizowanym audytem (obszar audytu jest deklarowany przez beneficjenta i nie musi pokrywać się z całkowitym zużyciem energii wnioskodawcy).

Budżet tej części programu wynosi 780 mln zł, a przewidziane dofinansowanie stanowią preferencyjne pożyczki w wysokości od 3,5 do 90 mln zł o oprocentowaniu WIBOR 3M – 100 pkt bazowych (nie mniej niż 3,5% w skali roku), udzielane maksymalnie na okres 10 lat.

W ramach dotychczas zrealizowanych 12 konkursów na dofinansowanie zadań inwestycyjnych wynikających z audytów wpłynęło 14 wniosków o dofinansowanie (m.in. z obszarów przemysłu chemicznego, metalurgicznego, papierniczego, elektroenergetycznego) na łączną kwotę wnioskowanego dofinansowania ponad 492,8 mln zł, przy całkowitych kosztach planowanych inwestycji przekraczających 996 mln zł. Deklarowana oszczędność energii (elektrycznej i cieplnej)

uzyskana w wyniku realizacji wszystkich planowanych inwestycji wynosi ponad 821 GWh/rok. Do końca listopada br. zawarto 11 umów na kwotę dofinansowania wynoszącą ponad 340 mln zł. Deklarowana oszczędność energii (elektrycznej i ciepłej) uzyskana w wyniku realizacji inwestycji wynosi ponad 800 GWh/rok.

Przy uwzględnieniu wskaźnika emisji CO₂ dla polskich sieci elektroenergetycznych, przyjętego na poziomie WE = 890 kg/MWh, powyższa oszczędność energii umożliwi na łączne zmniejszenie emisji CO₂ do atmosfery o prawie 712 tys. ton. Od roku 2014 ta część programu będzie stanowić Część 2 nowoutworzonego kompleksowego programu priorytetowego skierowanego dla przemysłu: „Wsparcie przedsiębiorców w zakresie niskoemisyjnej i zasobooszczędnej gospodarki”.

16. Program priorytetowy „Energetyczne wykorzystanie zasobów geotermalnych”

W ramach programu dofinansowywane są badania środowiskowe związane z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych w celu ich wykorzystania do produkcji energii. Przewiduje się, że w latach 2011–2013 zostaną wykonane/rekonstruowane otwory w celu rozpoznania wód termalnych o głębokości 26,3 km. Program przewiduje udzielanie dotacji do 50% (w szczególnych przypadkach do 70%) kosztów kwalifikowanych, nie więcej niż 12 mln zł.

W latach 2008–2013 zostało złożonych do NFOŚiGW 28 wniosków o dofinansowanie geotermii. Z 11 wnioskodawcami zawarto umowy na łączną kwotę ok. 59 mln zł. Przedsięwzięcia realizowane są w większości na obszarze Polski Centralnej, gdzie wody charakteryzują się temperaturami od 30 do 70 stopni C (średnio temperatury kształtują się na poziomie 50-60 stopni C), wydajności od kilkunastu nawet powyżej 200 m³/h oraz w większości przypadków wysoką mineralizacją, nawet ponad 80 g/l. Przedsięwzięcia realizowane są również na terenach Polski Południowej i tu, z uwagi na inną budowę geologiczną niż na terenie Polski Centralnej, wody charakteryzują się większymi temperaturami i mniejszą mineralizacją, jednakże wydajności mogą być niskie, a w niektórych przypadkach otwory mogą być suche (otwór Czarny Potok GT-I w Krynicy Górskiej).

Program priorytetowy „Energetyczne wykorzystanie zasobów geotermalnych” przestaje funkcjonować z końcem 2013 r. Wynika to z faktu, że z dniem 31.12.2013 r. wygasa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na przedsięwzięcia związane z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych (Dz. U. z 2009 r. Nr 97, poz. 814), będące podstawowym instrumentem dla NFOŚiGW regulującym kwestie dotyczące dopuszczalności pomocy publicznej dla przedsiębiorców w zakresie badań geologicznych związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych w celu wykorzystania tych wód do produkcji energii.

17. Program priorytetowy „Współfinansowanie opracowania programów ochrony powietrza i planów działania”.

W ramach tego programu jest dofinansowywane opracowanie Programów Ochrony Powietrza (POP) w tzw. strefach – określanych rozporządzeniem Ministra Środowiska. Obowiązek sporządzenia POP został nałożony na samorządy województw nowelizacją ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.). Ponadto program ma na celu realizację zobowiązań wynikających z Dyrektywy 2008/50/WE (CAFE) w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy.

Dotychczas dofinansowano dotacjami do 50% kosztów ich wykonania, sporządzanie Programów w 31 strefach. Przewiduje się w latach 2012–2013 dofinansowanie opracowania 24 programów na łączną kwotę 6,8 mln zł.

18. IV Oś Priorytetowa Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

Celem priorytetu IV Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko jest ograniczanie negatywnego wpływu istniejącej działalności przemysłowej na środowisko i dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów prawa wspólnotowego. W ramach priorytetu wspierane są projekty małych, średnich oraz dużych przedsiębiorstw redukujące ilość zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery, odprowadzanych ze ściekami oraz redukujące ilość wytwarzanych odpadów i zwiększające udział odpadów poddawanych procesom odzysku, w szczególności recyklingu. W ramach priorytetu wspierane są też projekty z zakresu wdrażania systemów zarządzania środowiskowego. W zakresie ochrony powietrza oraz Najlepszych Dostępnych Technik preferowane są inwestycje w instalacjach wskazanych w Traktacie Akcesyjnym.

Działanie 4.2 Racjonalizacja gospodarki odpadami i zasobami w przedsiębiorstwach.

Cel działania – Racjonalizacja gospodarki zasobami naturalnymi i odpadami, w tym zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów innych niż komunalne i zwiększenie poziomu odzysku i recyklingu tych odpadów.

Przykładowe rodzaje projektów:

- zastępowanie surowców pierwotnych surowcami wtórnymi z odpadów
- ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów
- ograniczenie energochłonności procesu produkcyjnego z wyłączeniem produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji
- ograniczenie wodochłonności procesu produkcyjnego

Minimalna wartość projektu: 8,0 mln zł w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw

Maksymalny poziom dofinansowania: 20 mln zł

Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych: 30%

Beneficjenci: małe, średnie i duże przedsiębiorstwa

Budżet działania: 32,5 mln € z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, 11,1 mln € – krajowe środki publiczne.

W latach 2008–2009 odbyły się 2 tury aplikacyjne. W trakcie naborów wpłynęło ogółem 55 wniosków o dofinansowanie projektów. Kwota wnioskowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) wyniosła łącznie ponad 195 mln zł. Po zakończeniu oceny wniosków, na listach rankingowych projektów rekomendowanych do dofinansowania, znalazły się 42 projekty na kwotę dofinansowania blisko 180 mln zł. Według stanu na koniec listopada 2013 r., zawarto 33 umowy na kwotę dofinansowania blisko 137,6 mln zł. Zakończono 27 projektów na ogólną kwotę dofinansowania 99,9 mln zł.

Działanie 4.3

Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT).

Cel działania – Zapobieganie powstawaniu i ograniczenie ładunku zanieczyszczeń różnych komponentów środowiska poprzez dostosowanie istniejących instalacji do wymogów najlepszych dostępnych technik (BAT).

Przykładowe rodzaje projektów:

- zmiany technologii służące eliminowaniu szkodliwych oddziaływań i uciążliwości poprzez zapobieganie i ograniczanie ładunku zanieczyszczeń do środowiska np. modernizacja i/lub wymiana elektrofiltrów, układów i instalacji odpylania, i/lub odsiarczania;
- zmiany technologii służące zmniejszeniu zapotrzebowania na energię, wodę oraz surowce, ze szczególnym uwzględnieniem wtórnego wykorzystania ciepła odpadowego oraz eliminacji wytwarzania odpadów z wyłączeniem inwestycji w zakresie budowy i przebudowy jednostek wytwarzania energii w wysokosprawnej Kogeneracji;
- zmiany technologii ukierunkowane na ograniczenie wielkości emisji niektórych substancji i zużycia energii do poziomu określonego w przepisach krajowych

- i wspólnotowych oraz w dokumentach referencyjnych BAT np. przebudowa instalacji ciepłowniczych w celu dostosowania do BAT (z wyjątkiem wysokosprawnej kogeneracji);
- inwestycje w urządzenia ograniczające emisje do środowiska (tzw. urządzenia „końca rury”), których zastosowanie jest niezbędne dla spełnienia zaostrzających się standardów emisyjnych lub granicznych wielkości emisji
- inwestycje w celu spełnienia wymogów pozwolenia zintegrowanego.

Minimalna wartość projektu: 8,0 mln zł w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw.

Maksymalny poziom dofinansowania: 20 mln zł

Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych: 30%

Beneficjenci: małe, średnie i duże przedsiębiorstwa.

Budżet działania: 38,5 mln € z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, 13,1 mln € – krajowe środki publiczne.

W latach 2008–2009 odbyły się 2 tury aplikacyjne. W trakcie naborów wpłynęło ogółem 40 wniosków o dofinansowanie projektów. Kwota wnioskowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) wyniosła łącznie ponad 430 mln zł. Po zakończeniu oceny wniosków, na listach rankingowych projektów rekomendowanych do dofinansowania znalazło się 27 projektów na kwotę dofinansowania przeszło 272 mln zł. Według stanu na koniec listopada 2013 r., zawartych zostało 19 umów na łączną kwotę dofinansowania ponad 163,5 mln zł. Zakończono 14 projektów na łączną kwotę dofinansowania 131,9 mln zł.

Działanie 4.5 Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie ochrony powietrza.

Cel działania – Poprawa jakości powietrza poprzez obniżenie wielkości emisji zanieczyszczeń z instalacji spalania paliw. Pomoc dla przedsiębiorców jest ukierunkowana na inwestycje w zakresie ochrony powietrza i dostosowanie istniejących instalacji do wymagań wynikających z dyrektywy 2001/80/WE w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł spalania.

Priorytetowo traktowane są projekty dotyczące instalacji o mocy powyżej 50 MW (w tym jednostek opalanych węglem), prowadzące do zmniejszenia emisji pyłów i gazów. W ramach Działania preferowane są również instalacje wymienione na liście odstępstw od wymagań dyrektywy 2001/80/WE, umieszczonej w załączniku XII do Traktatu Akcesyjnego.

Przykładowe rodzaje projektów:

- modernizacja lub rozbudowa instalacji spalania paliw i systemów ciepłowniczych;
- modernizacja urządzeń lub wyposażenie instalacji spalania paliw w urządzenia lub instalacje do ograniczenia emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych;
- konwersja instalacji spalania paliw na rozwiązania przyjazne środowisku.

Minimalna wartość projektu: 8,0 mln zł w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw.

Maksymalny poziom dofinansowania: 20 mln zł

Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych: 30% Beneficjenci: małe, średnie i duże przedsiębiorstwa.

Budżet działania: 153,1 mln € z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, 52,5 mln € - krajowe środki publiczne.

W latach 2008–2010 odbyły się 2 tury aplikacyjne. W trakcie naborów wpłynęło ogółem 61 wniosków o dofinansowanie projektów. Kwota wnioskowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) wyniosła łącznie ponad 730 mln zł. Po zakończeniu oceny wniosków, na listach rankingowych projektów rekomendowanych do dofinansowania znalazło się 47 projektów na kwotę dofinansowania przeszło 519 mln zł. Wg stanu na koniec listopada 2013 r. zawarto 52 umowy na łączną kwotę dofinansowania ponad 100,8 mln zł. Zakończono 12 projektów na ogólną kwotę dofinansowania ponad 623,5 mln zł. Zakończono 31 projektów na ogólną kwotę dofinansowania 361,4 mln zł. W związku ze zwiększeniem alokacji (o 50,0 mln €) w 2012 r. zorganizowano kolejny konkurs aplikacyjny na który wpłynęły 54 wnioski na kwotę dofinansowania ponad 548 mln zł.

19. IX Oś Priorytetowa Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

Projekty realizowane w ramach priorytetu IX PO „Infrastruktura i Środowisko” przyczyniają się do podwyższenia sprawności wytwarzania energii oraz obniżenia strat w procesie przesyłania, dystrybucji oraz użytkowania energii. Nowym obszarem są działania zmierzające do obniżenia energochłonności sektora publicznego. Realizacja projektów z tego obszaru będzie mieć bezpośredni pozytywny wpływ na środowisko i gospodarkę. Priorytet IX, jako prawidłową realizację celów, wskazuje wytwarzanie energii elektrycznej w skojarzeniu z ciepłem, a także zmniejszenie strat powstających przy dystrybucji energii elektrycznej i ciepła. W ramach priorytetu wspierane też będzie zwiększenie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych poprzez budowę nowych i modernizację już istniejących. Realizowane są tylko te projekty, które wykazują wyraźny, pozytywny wpływ na środowisko poprzez zapewnienie znaczących oszczędności energii lub umożliwienie wzrostu odnawialnych źródeł energii.

Działanie 9.1 Wysokosprawne wykorzystanie energii.

Cel działania – Zwiększenie sprawności wytwarzania energii elektrycznej i ciepła.

Działanie realizowane przez:

- wspieranie inwestycji w zakresie przebudowy i budowy jednostek wytwarzania energii elektrycznej oraz ciepła w skojarzeniu spełniającego wymogi wysokosprawnej kogeneracji;
- promowanie wysokosprawnej kogeneracji na podstawie zapotrzebowania na ciepło użytkowe;
- wsparcie projektów dotyczących skojarzonego wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych oraz nieodnawialnych;
- budowę lub przebudowę jednostek wytwarzania ciepła, w wyniku której jednostki te zostaną zastąpione jednostkami wytwarzania energii w skojarzeniu spełniającymi wymogi dla wysokosprawnej kogeneracji określone w dyrektywie 2004/8/WE.

W ramach działania wyklucza się wsparcie dla technologii współspalania paliw kopalnych i biomasy lub biogazu oraz budowy lub przebudowy obiektów energetycznych spalających odpady komunalne, które są wspierane w ramach PO IiŚ z II osi priorytetowej (Działanie 2.1).

Beneficjentami osi IX działania 9.1 mogą być:

- przedsiębiorcy
- jednostki samorządu terytorialnego oraz ich grupy – związki, stowarzyszenia
- i porozumienia JST
- podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego

Przykładowe rodzaje projektów:

- budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła
- w skojarzeniu, w wyniku której jednostki te będą spełniały wymogi dla wysokosprawnej kogeneracji określone w dyrektywie 2004/8/WE;
- budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania ciepła, w wyniku której jednostki te zostaną zastąpione jednostkami wytwarzania energii w skojarzeniu spełniającymi wymogi dla wysokosprawnej kogeneracji określone w dyrektywie 2004/8/WE.

Minimalna wartość projektu – 10 mln zł

Maksymalna kwota wsparcia – 30 mln zł

Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowalnych na poziomie projektu zgodnie z maksymalnym dopuszczalnym pułapem pomocy publicznej określonym w programie pomocowym.

Budżet działania: 418,9 mln €, w tym Fundusz Spójności 83,8 mln €, publiczne środki krajowe 18,7 mln €.

Przeprowadzono dwa konkursy. W pierwszym konkursie wpłynęło 36 wniosków na wsparcie inwestycji o łącznej wartości 2 415 mln zł. Wartość wnioskowanej pomocy wyniosła 519 mln zł. Ostatecznie na liście projektów z pozytywnym

wynikiem oceny merytorycznej II stopnia znalazło się 12 projektów; zawarto 12 umów o dofinansowanie na kwotę dofinansowania 174,0 mln zł; koszt całkowity inwestycji wyniósł 559,5 mln zł.

W drugim konkursie złożono 30 wniosków o dofinansowanie o całkowitym koszcie realizacji projektów w wysokości 831,2 mln zł, na łączną kwotę dofinansowania w wysokości 331,7 mln zł. Kwota środków przeznaczonych na dofinansowanie projektów w ramach tego konkursu wynosiła 58,0 mln zł. W dniu 7 kwietnia 2011 roku lista rankingowa została zatwierdzona przez Ministerstwo Gospodarki. Na liście rankingowej podstawowej znalazło się 6 projektów o łącznej wartości całkowitej 137,3 mln zł i rekomendowanej kwocie dofinansowania 58,0 mln zł. Na całej liście rankingowej znalazło się 10 projektów o łącznej wartości całkowitej 222,9 mln zł i rekomendowanej kwocie dofinansowania 90,4 mln zł.

Działanie 9.2 Efektywna dystrybucja energii.

Cel działania – Zmniejszenie strat energii powstających w procesie dystrybucji energii elektrycznej i ciepła.

Działanie realizowane poprzez:

- budowę lub przebudowę (modernizację) kompleksowych obiektów w miejsce istniejących elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych średniego, niskiego
- i wysokiego napięcia, mającą na celu ograniczenie strat sieciowych;
- przebudowę (modernizację) i budowę (w miejsce istniejącego systemu) sieci dystrybucji ciepła o największym potencjale obniżenia strat energii.

Do dofinansowania kwalifikować się będą wyłącznie te projekty dotyczące sieci elektroenergetycznych, które wykażą ograniczenie strat energii o co najmniej 30% w ramach projektu.

Beneficjentami osi IX działania 9.2 mogą być:

- przedsiębiorcy
- jednostki samorządu terytorialnego oraz ich grupy – związki, stowarzyszenia i porozumienia JST
- podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego

Przykładowe rodzaje projektów:

- budowa (w miejsce istniejącego systemu) lub przebudowa sieci dystrybucyjnych średniego, niskiego i wysokiego napięcia, mająca na celu ograniczenie strat sieciowych;
- budowa (w miejsce istniejącego systemu) lub przebudowa sieci ciepłowniczych oraz węzłów ciepłych poprzez stosowanie energooszczędnych technologii i rozwiązań.

Projekty kompleksowe, składające się z wielu zadań, mogą być realizowane w ramach wspólnego projektu pod warunkiem, że beneficjent wykaże, iż takie rozwiązanie jest optymalne z punktu widzenia osiągnięcia celów działania i wszystkie zadania stanowią spójną terytorialnie całość, rozwiązującą daną kwestię na całym obszarze objętym zakresem wniosku.

Budżet działania wynosi 163,6 mln €, w tym Fundusz Spójności 139,0 mln €, krajowe środki publiczne – 3,2 mln €.

Minimalna wartość projektu – 20 mln zł

Maksymalna kwota wsparcia – 50 mln zł

Dofinansowanie obejmuje zarówno środki pochodzące z UE jak i (jeśli takie środki są przewidziane dla danego działania) pochodzące z budżetu państwa w formie współfinansowania krajowego.

Zorganizowano jeden konkurs, na który wpłynęły 52 wnioski o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 1 059,6 mln zł. Zakończono ocenę merytoryczną II stopnia 30 projektów o statusie podstawowym (dla 28 z zatwierdzonej podstawowej listy rankingowej, 2 projekty po zakończeniu procedury odwoławczej). Całkowite koszty zakwalifikowanych projektów wyniosły 1 086,3 mln zł, przy wnioskowanej wartości dofinansowania 509,0 mln zł.

Działanie 9.3 Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.

Cel działania – Zmniejszenie zużycia energii w sektorze publicznym.

Działanie realizowane poprzez:

- realizację inwestycji w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, w tym zmiany wyposażenia obiektów w urządzenia o najwyższej uzasadnionej ekonomicznie klasie efektywności energetycznej związanych bezpośrednio z prowadzoną termomodernizacją budynku.

Działanie przyczyni się do realizacji zobowiązań wynikających z dyrektywy 2006/32/WE w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii oraz usług energetycznych. Do wsparcia nie kwalifikują się projekty realizowane w budynkach użyteczności publicznej, w których ponad 15% powierzchni całkowitej budynku służy prowadzeniu działalności gospodarczej lub celom mieszkaniowym. Wydatki dotyczące powierzchni przeznaczonej na prowadzenie działalności gospodarczej lub cele mieszkaniowe pomniejszają wysokość wydatków kwalifikowanych.

Beneficjentami osi IX działania 9.3. są:

I. Jednostki sektora finansów publicznych

- jednostki samorządu terytorialnego oraz ich grupy – związki, stowarzyszenia i porozumienia JST
- podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego nie będące przedsiębiorcami
- organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa, sądy i trybunały
- organy policji, straży pożarnej (w tym również OSP), straży miejskiej
- państwowe szkoły wyższe
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej

2. Organizacje pozarządowe, kościoły, kościelne osoby prawne i ich stowarzyszenia oraz inne związki wyznaniowe.

Przykładowe rodzaje projektów:

Dofinansowaniem mogą zostać objęte projekty polegające na termomodernizacji budynków użyteczności publicznej. Przez budynek użyteczności publicznej rozumie się budynek przeznaczony na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, opieki zdrowotnej, opieki społecznej i socjalnej, sportu, z wyłączeniem obiektów przeznaczonych na cele mieszkalne takich jak np.: akademiki, internaty, bursy, domy zakonne, domy nauczycielskie. W ramach Działania 9.3 wyklucza się wsparcie inwestycji realizowanych w budynkach użyteczności publicznej, w których ponad

15 % powierzchni całkowitej budynku służy prowadzeniu działalności gospodarczej lub celom mieszkaniowym. Zakres rzeczowy realizowanej inwestycji może obejmować takie elementy jak: ocieplenie budynku, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej i wentylacji wraz z modernizacją źródła ciepła i sieci przesyłowych. W kosztach kwalifikowanych mogą być uwzględnione również zmiany wyposażenia obiektów w urządzenia o najwyższej, uzasadnionej ekonomicznie klasie efektywności energetycznej, związane bezpośrednio z prowadzoną termomodernizacją budynku.

Minimalna wartość projektu – 10 mln zł

Maksymalna kwota wsparcia – 50 mln zł

Maksymalny udział dofinansowania w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu dla państwowych jednostek budżetowych może wynieść 100% a dla pozostałych beneficjentów nie może być wyższy niż 50%. Rzeczywisty poziom dofinansowania, odnoszący się do całkowitego kosztu inwestycji, może kształtować się na niższym poziomie. Szczegół-

lowe zasady wyliczania poziomu dofinansowania dla projektów dotyczących termomodernizacji w ramach działania 9.3 określone są w Metodocy wyliczania udziału dofinansowania (przygotowanej na podstawie zaleceń ekspertów JASPERS) stanowiącej załącznik do regulaminu konkursu.

Budżet działania – 132,0 mln €, w tym Fundusz Spójności 76,7 mln €, krajowe środki publiczne 55,3 mln €.

Zorganizowano jeden konkurs, na który wpłynęło 135 wniosków na wsparcie projektów o łącznej wartości 2 170,3 mln zł. Wartość wnioskowanej pomocy wyniosła 1 086,3 mln zł. Zawarto 34 umowy na kwotę dofinansowania 265,7 mln zł, przy całkowitym koszcie prac 589,6 mln zł. W związku z niewykorzystaniem pełnej alokacji po zawarciu wszystkich umów o dofinansowanie podpisano 8 aneksów do umów zwiększających dofinansowanie do 50%. Zapytano dzielnicy wnioskodawców z listy rankingowej rezerwowej (z liczbą punktów 34 i 33) informując ich o zmianie ich statusu na podstawowy. Czterech wnioskodawców odpowiedziało pozytywnie. W sierpniu 2012 r. zwiększono budżet programu ze środków unijnych do 422,0 mln zł.

Program priorytetowy „Współfinansowanie IX osi priorytetowej PO LiŚ” Cz. I) Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych dla przedsięwzięć realizowanych w ramach działania

9.3. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej”

Beneficjentami programu są realizatorzy projektów działania 9.3. PO LiŚ „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej”, którzy dla kontynuowania swych prac uzyskali kredyt bankowy.

Budżet programu wynosi 1,7 mln zł. Zawarte zostały cztery umowy z beneficjentami na łączną kwotę 1,7 mln zł.

Plany gospodarki niskoemisyjnej otworzą możliwość realizacji projektów wspierających ochronę klimatu dofinansowywanych przez UE w perspektywie finansowej lat 2014–2020

W okresie 1 sierpnia–31 grudnia 2013 r. NFOŚiGW prowadzi nabór wniosków w działaniu 9.3 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko „Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej – plany gospodarki niskoemisyjnej”.

Dofinansowaniem w formie dotacji (do 85%) objęte zostaną działania nieinwestycyjne: opracowania, bądź aktualizacje planu gospodarki niskoemisyjnej dla gminy/związku gmin wraz ze stworzeniem w gminie bazy danych pozwalającej na ocenę gospodarki energią w gminie oraz inwentaryzację emisji gazów cieplarnianych, szkolenia dla pracowników gmin na temat problematyki związanej z tworzeniem i wdrażaniem planów gospodarki niskoemisyjnej, a także informowanie i promocja zapisów wynikających z planów. Posiadanie przez samorządy dokumentacji w tym zakresie (opracowań, studiów czy zaktualizowanych (zgodnie z zalecaną metodyką) ułatwi aplikowanie projektów w nowej perspektywie finansowej PO LiŚ w okresie lat 2014–2020.

20. Mechanizm Finansowy EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy Priorytet 2.1 Programu Operacyjnego dla wykorzystania środków finansowych w ramach Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego w latach 2004–2009 – „Ochrona środowiska, w tym środowiska ludzkiego poprzez redukcję zanieczyszczeń i promowanie odnawialnych źródeł energii”.

W ramach priorytetu realizowane są następujące zadania, których efektem jest ochrona klimatu:

- ograniczanie korzystania (poprzez budowę i modernizację infrastruktury) z indywidualnych systemów ogrzewania na rzecz podłączenia do zbiorczych / komunalnych sieci ciepłowniczych;
- zastępowanie (poprzez budowę i modernizację infrastruktury) przestarzałych źródeł energii cieplnej nowoczesnymi, energooszczędnymi i ekologicznymi źródłami energii;

- prace termomodernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej;
- inwestycje w odnawialne źródła energii tj. wykorzystania energii wodnej (małe elektrownie wodne do 5 MW), energii słonecznej oraz biomasy w indywidualnych systemach grzewczych.

Budżet priorytetu ze środków NMF założono na poziomie 102,2 mln €, przy zróżnicowanym poziomie wsparcia 40% – 85% w zależności od zadania i beneficjenta (wymogi pomocy publicznej).

W ramach tego priorytetu dofinansowano m.in. 70 projektów z działania „Prace termomodernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej”; koszt całkowity projektów wyniósł 58,9 mln €, a kwota dofinansowania wyniosła 44,1 mln €.

Realizacja umów została zakończona.

Priorytet 2.2 Programu Operacyjnego dla wykorzystania środków finansowych w ramach Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego w latach 2004–2009 – Promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystanie i zarządzanie zasobami.

W ramach priorytetu realizowane są następujące zadania, których efektem jest ochrona klimatu:

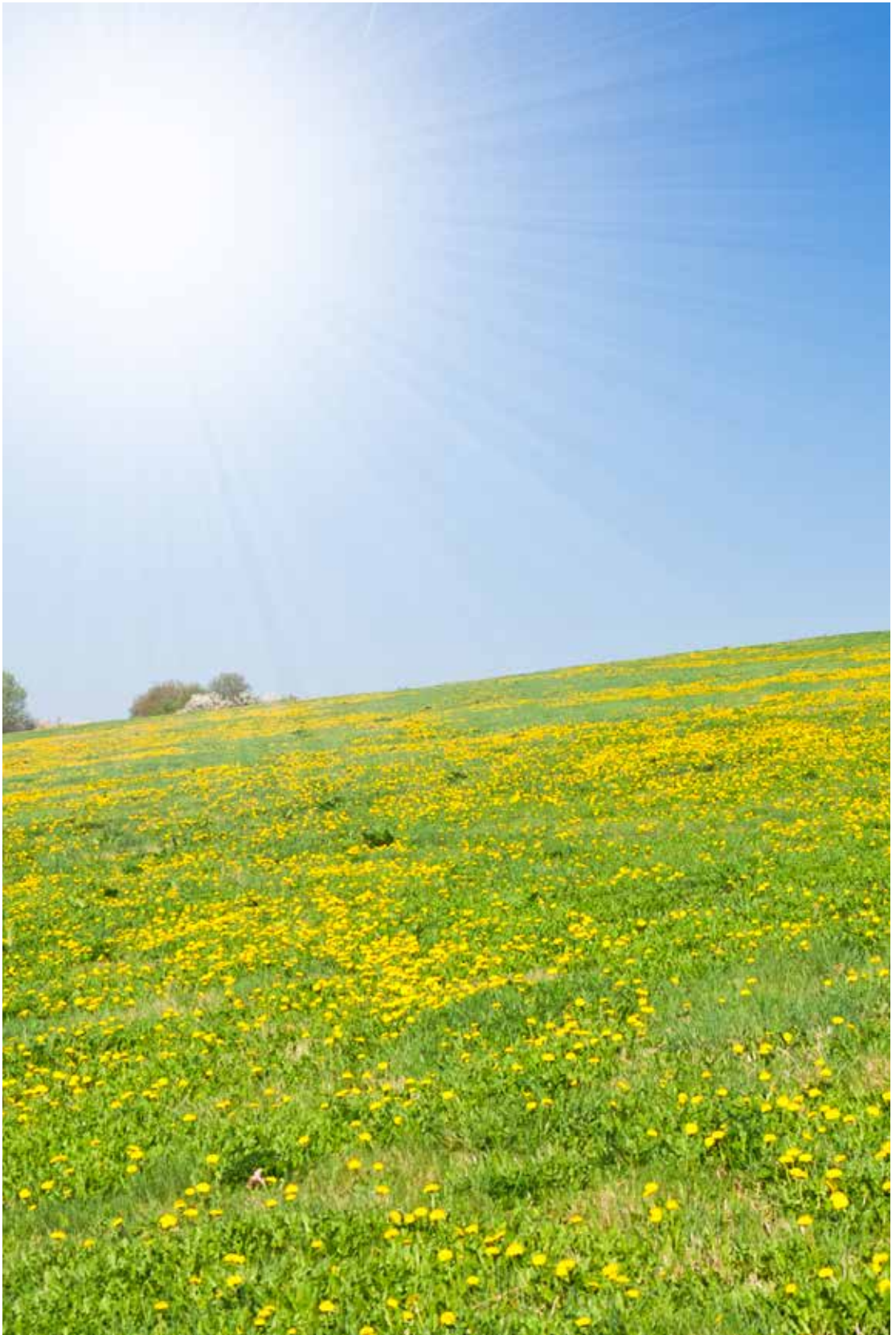
- opracowanie programów i kampanii konsumenckich dla zmniejszenia energo – materiału – i wodochłonności produkcji i usług poprzez poprawę efektywności wykorzystania zasobów produkcyjnych;
- opracowanie strategii zaopatrzenia gmin w energię ze źródeł odnawialnych, jako części planów energetycznych gmin.

Budżet priorytetu ze środków NMF założono na poziomie 8,0 mln €, przy zróżnicowanym poziomie wsparcia 70% – 90% w zależności od zadania i beneficjenta.

W ramach tego priorytetu dofinansowano 5 projektów dot. opracowania programów

i kampanii konsumenckich oraz strategii zaopatrzenia gmin w energię ze źródeł odnawialnych. Koszt całkowity projektów wyniósł ok. 2,0 mln €, a kwota dofinansowania wyniosła 1,7 mln €. Opracowano 40 strategii zaopatrzenia gmin w energię ze źródeł odnawialnych/studiów wykonalności oraz 474 inne opracowania w zakresie ochrony środowiska. W zorganizowanych 628 szkoleniach wzięło udział ponad 73 tysiące uczestników. Działaniami informacyjnymi objęto ogółem ponad 112 tysięcy osób. Realizacja zadań została zakończona.

Ochrona klimatu w programach priorytetowych NFOŚiGW od 2014 roku

I. Wprowadzenie

Rok 2013 był pierwszym rokiem wdrażania Strategii NFOŚiGW. Jednym z ważnych wykonanych zadań była precyzyjna kwantyfikacja celów ekologicznych i organizacyjnych dla realizacji naszej misji, konsolidacja wspieranych celów, jasne ich określenie, zmniejszenie liczby priorytetów i przyjęcie zweryfikowanych programów priorytetowych. Od 2014 roku wspieraniu ochrony klimatu służą następujące podstawowe programy priorytetowe NFOŚiGW, których realizacja ma bezpośredni wpływ na efekty ekologiczne uzyskane w ochronie klimatu:

- Ochrona powietrza
- Poprawa efektywności energetycznej
- Wspieranie rozproszonych odnawialnych źródeł energii
- System Zielonych Inwestycji (Green Investment Scheme)
- Wsparcie przedsiębiorców w zakresie energooszczędnej i zasobo-oszczędnej gospodarki
- GEKON – Generator koncepcji ekologicznych

Ponadto, w następujących programach priorytetowych NFOŚiGW występują, lub mogą występować elementy mające wpływ na efekty uzyskane w ochronie klimatu:

- Edukacja ekologiczna
- Wsparcie Ministra Środowiska w zakresie Polityki ekologicznej Państwa oraz zadania wskazane przez ustawodawcę

Poniżej prezentujemy przegląd zakresów merytorycznych podstawowych (obowiązujących od 2014 roku) programów priorytetowych NFOŚiGW dla ochrony klimatu⁵.

2. Ochrona atmosfery

Część 1) Współfinansowanie opracowania programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych

Opracowanie programów ochrony powietrza i planów działania zgodnie z obowiązkiem nałożonym przez:

- Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (CAFE);
- Ustawę Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 1 232).

Część 2) KAWKA – Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych, odnawialnych źródeł energii

Dofinansowaniem mogą być objęte przedsięwzięcia ujęte w obowiązujących, na dzień ogłoszenia przez WFOŚiGW konkursu, programach ochrony powietrza, w szczególności:

przedsięwzięcia mające na celu ograniczanie niskiej emisji związane z podnoszeniem efektywności energetycznej oraz wykorzystaniem układów wysokosprawnej kogeneracji i odnawialnych źródeł energii, w tym:

- likwidacja lokalnych źródeł ciepła tj.: indywidualnych kotłowni lub palenisk węglowych, kotłowni zasilających kilka budynków oraz kotłowni osiedlowych i podłączenie obiektów do miejskiej sieci ciepłowniczej lub ich zastąpienie przez źródło o wyższej niż dotychczas sprawności wytwarzania ciepła spełniające wymagania emisyjne określone przez

⁵ Z pełną treścią programów (np. budżet, kryteria dostępu, nabory wniosków) można zapoznać się na stronie internetowej www.nfosigw.gov.pl

właściwy organ. W przypadku likwidacji palenisk indywidualnych zakres przedsięwzięcia może m.in. obejmować wykonanie wewnętrznej instalacji co. i c.w.u. lub instalacji gazowej,

- rozbudowa sieci ciepłowniczej w celu podłączenia istniejących obiektów (ogrzewanych ze źródeł lokalnych przy wykorzystywaniu paliwa stałego) do centralnego źródła ciepła wraz z podłączeniem obiektu do sieci,
- zastosowanie kolektorów słonecznych celem obniżenia emisji w lokalnym źródle ciepła opalanym paliwem stałym,
- termomodernizacja budynków wielorodzinnych zgodnie z zakresem wynikającym z wykonanego audytu energetycznego, wyłącznie jako element towarzyszący przebudowie lub likwidacji lokalnego źródła ciepła opalanego paliwem stałym,

zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunikacji miejskiej w szczególności:

- wdrażanie systemów zarządzania ruchem w miastach,
- budowa stacji zasilania w CNG lub energią elektryczną miejskich środków transportu zbiorowego,
- wdrożenie innych przedsięwzięć ograniczających poziomy substancji w powietrzu, powodowanych przez komunikację w centrach miast (z wyłączeniem wymiany taboru lub silników, przebudowy lub budowy nowych tras komunikacyjnych dla ruchu samochodowego i szynowego),
- kampanie edukacyjne (dotyczy beneficjentów) pokazujące korzyści zdrowotne i społeczne z eliminacji niskiej emisji, oraz/lub informujące o horyzoncie czasowym wprowadzenia ograniczeń stosowania paliw stałych lub innych działań systemowych gwarantujących utrzymanie poziomu stężeń zanieczyszczeń po wykonaniu działań naprawczych.
- utworzenie baz danych (dotyczy jednostek samorządu terytorialnego lub instytucji przez nie wskazanych) pozwalających na inwentaryzację źródeł emisji.

3. Poprawa efektywności energetycznej

Część I) Inteligentne sieci energetyczne (ISE)

Realizacja przedsięwzięć w ramach programu ma służyć optymalizacji i racjonalizacji zużycia energii: elektrycznej, ciepłej i ciepłej wody użytkowej w przestrzeniach pilotażowych, celem ograniczenia lub uniknięcia emisji zanieczyszczeń do powietrza i emisji CO₂.

Rodzaje przedsięwzięć:

1) działania przed i porealizacyjne w odniesieniu zadań podstawowych określonych w pkt. 2 i 3:

- kampanie informacyjno-edukacyjne, w tym seminaria dotyczące wdrażania inteligentnych sieci energetycznych,
- wartości niematerialne i prawne, sprzęt informatyczny, w tym:
- wskazanie specyfikacji standardów wraz z ich opisem,
- opracowanie lub dostosowanie systemów, potwierdzone raportem końcowym, w tym programów informatycznych dla zarządzania obciążeniami szczytowymi oraz sterowania rozpięciem mocy, automatyczną rekonfiguracją, monitorowaniem i łagodzeniem przeciążeń, a także integracja opomiarowania i zarządzania dystrybucją energii z systemami telekomunikacyjnymi i telemetrycznymi,
- raporty z realizacji programów zarządzania popytem, raporty z przeprowadzonych prac aplikacyjnych (testowych) programów bodźcowych i taryfowych,
- inne związane z celem przedsięwzięcia.

2) działania wprowadzające inwestycyjne, realizowane w przestrzeni pilotażowej w warstwach:

- energii elektrycznej wraz z warstwą telekomunikacyjną/ telemetryczną,
- energii ciepłej wraz z warstwą telekomunikacyjną/ telemetryczną,
- ciepłej wody użytkowej wraz z warstwą telekomunikacyjną/ telemetryczną.

3) podstawowe działania inwestycyjne, realizowane w przestrzeni pilotażowej, m.in.:

- inteligentne sieci oświetleniowe z zastosowaniem energooszczędnego oświetlenia,
- rozproszone odnawialne źródła energii,
- mikrogeneracja, kogeneracja oraz trójgeneracja gazowa,
- urządzenia magazynujące energię (m. in. zbiorniki akumulacyjne oraz infrastruktura dla gromadzenia energii elektrycznej z/dla samochodów elektrycznych),

- montaż statycznych kompensatorów mocy biernej w ramach budowy/ przebudowy sieci elektroenergetycznych służących przyłączeniu odnawialnych źródeł energii,
- opomiarowanie i działania inwestycyjne dla energii gazowej w przestrzeniach pilotażowych, w których występuje współpracująca z warstwą telekomunikacyjną/ telemetryczną przynajmniej jedna z warstw energii elektrycznej, energii cieplnej, ciepłej wody użytkowej.

Część 2) LEMUR Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej

Celem programu jest uniknięcie emisji CO₂ w związku z projektowaniem i budową nowych energooszczędnych budynków użyteczności publicznej oraz zamieszkania zbiorowego.

Rodzaje przedsięwzięć: inwestycje polegające na projektowaniu i budowie lub tylko budowie, nowych budynków użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego.

Część 3) Dopłaty do kredytów na budowę domów energooszczędnych

Celem programu jest oszczędność energii i ograniczenie emisji CO₂ poprzez dofinansowanie przedsięwzięć poprawiających efektywność wykorzystania energii w nowobudowanych budynkach mieszkalnych.

Rodzaje przedsięwzięć: budowa domu jednorodzinnego, zakup nowego domu jednorodzinnego, zakup lokalu mieszkalnego w nowym mieszkalnym budynku wielorodzinnym.

Część 4) Inwestycje energooszczędne w małych i średnich przedsiębiorstwach

Celem programu jest ograniczenie zużycia energii w wyniku realizacji inwestycji w zakresie efektywności energetycznej i zastosowania odnawialnych źródeł energii w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. W rezultacie realizacji programu nastąpi zmniejszenie emisji CO₂.

Rodzaje przedsięwzięć:

- przedsięwzięcia inwestycyjne służące poprawie efektywności energetycznej polegające na zakupie urządzeń wymienionych na Liście Kwalifikowanych Maszyn i Urządzeń (LEME),
- przedsięwzięcia inwestycyjne w poprawę efektywności energetycznej, bazujące na rozwiązaniach indywidualnych i osiągające min. 20% oszczędności energii.
- przedsięwzięcia polegające na termomodernizacji budynku/ów pozostających w dysponowaniu przez beneficjenta, w wyniku której zostanie osiągnięte minimum 30% oszczędności energii,
- inwestycje polegające na zastosowaniu odnawialnych źródeł energii w istniejących obiektach wykorzystujących konwencjonalne źródła energii.

4. Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii

Część 1) BOCIAN – Rozproszone, odnawialne źródła energii.

Celem programu jest ograniczenie lub uniknięcie emisji CO₂ poprzez zwiększenie produkcji energii z instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii.

Rodzaje przedsięwzięć:

- elektrownie wiatrowe o mocy do 3 MWe,
- systemy fotowoltaiczne o mocy od 200 kWp do 1 MWp,
- pozyskiwanie energii z wód geotermalnych, moc od 5 MWt do 20 MWt,
- małe elektrownie wodne o mocy do 5 MW,

- źródła ciepła opalane biomasą o mocy do 20 MWt,
- biogazownie rozumiane jako obiekty wytwarzania energii elektrycznej lub ciepła, z wykorzystaniem biogazu rolniczego o mocy od 300 kWe do 2 MWe,
- instalacje wytwarzania biogazu rolniczego celem wprowadzenia go do sieci gazowej dystrybucyjnej i bezpośredniej,
- wytwarzanie energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji na biomasę o mocy do 5 MWe.

Część 2) Dopłaty na częściowe spłaty kapitału kredytów bankowych przeznaczonych na zakup i montaż kolektorów słonecznych dla osób fizycznych wspólnot mieszkaniowych.

Celem programu jest ograniczenie lub uniknięcie emisji CO₂ poprzez zwiększenie produkcji energii cieplnej ze źródeł odnawialnych.

Rodzaje przedsięwzięć: zakup i montaż kolektorów słonecznych do ogrzewania wody użytkowej lub do ogrzewania wody użytkowej i wspomagania zasilania w energię innych odbiorników ciepła w budynkach, przeznaczonych lub wykorzystywanych na cele mieszkaniowe. Efekty realizowanych przedsięwzięć nie mogą być wykorzystywane w działalności gospodarczej.

Część 3) Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii i obiektów wysokosprawnej kogeneracji

Celem programu jest zwiększenie produkcji energii z odnawialnych źródeł energii i obiektów wysokosprawnej kogeneracji.

Rodzaje przedsięwzięć:

- Wytwarzanie energii cieplnej przy użyciu biomasy (źródła rozproszone o mocy nie wyższej niż 20 MWt),
- Wytwarzanie energii elektrycznej w skojarzeniu przy użyciu biomasy (źródła rozproszone o mocy nie wyższej niż 3 MWe),
- Wytwarzanie energii elektrycznej i/lub ciepła z wykorzystaniem biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu szczątków roślinnych i zwierzęcych,
- Budowa, rozbudowa lub przebudowa instalacji wytwarzania biogazu rolniczego celem wprowadzenia go do sieci gazowej dystrybucyjnej i bezpośredniej,
- Elektrownie wiatrowe o mocy nie wyższej niż 10 MWe,
- Pozyskiwanie energii z wód geotermalnych,
- Elektrownie wodne o mocy nie wyższej niż 5 MWe,
- Wysokosprawna kogeneracja bez użycia biomasy.

Część 4) Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii

Celem programu jest osiągnięcie efektu ekologicznego polegającego na ograniczeniu lub uniknięciu emisji CO₂ w wyniku zwiększenia produkcji energii ze źródeł odnawialnych poprzez zakup i montaż małych lub mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii.

Rodzaje przedsięwzięć:

- źródła ciepła opalane biomasą, pompy ciepła oraz kolektory słoneczne o zainstalowanej mocy cieplnej do 300 kWt,
- systemy fotowoltaiczne, małe elektrownie wiatrowe, mikrobiogazownie oraz mikrokogeneracja o zainstalowanej mocy elektrycznej do 40 kWe.

5 System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme)

Część 1) Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej

Dofinansowanie może być udzielone na realizację przedsięwzięć w budynkach użyteczności publicznej, przez które należy rozumieć budynki przeznaczone do pełnienia następujących funkcji: administracji samorządowej, ochrony przeciwpożarowej realizowanej przez OSP kultu religijnego, oświaty, nauki, służby zdrowia, opieki społecznej i socjalnej, a także budynkach zamieszkania zbiorowego przeznaczonych do okresowego pobytu ludzi poza stałym miejscem zamieszkania (w szczególności: internaty, domy studenckie), a także budynkach do stałego pobytu ludzi (w szczególności: domy rencistów lub emerytów, domy dziecka, domy opieki, domy zakonne, klasztory).

Rodzaje przedsięwzięć:

termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, w tym zmiany wyposażenia obiektów w urzędzenia o najwyższych, uzasadnionych ekonomicznie standardach efektywności energetycznej związanych bezpośrednio z prowadzoną termomodernizacją obiektów w szczególności:

- ocieplenie obiektu,
- wymiana okien,
- wymiana drzwi zewnętrznych
- przebudowa systemów grzewczych (wraz z wymianą źródła ciepła),
- wymiana systemów wentylacji i klimatyzacji,
- przygotowanie dokumentacji technicznej dla przedsięwzięcia,
- systemy zarządzania energią w budynkach,
- wykorzystanie technologii odnawialnych źródeł energii.

wymiana oświetlenia wewnętrznego na energooszczędne (jako dodatkowe zadanie realizowane równoległe z termomodernizacją obiektów).

Część 2) Biogazownie rolnicze

Budowa, rozbudowa lub przebudowa obiektów wytwarzania energii elektrycznej lub ciepła z wykorzystaniem biogazu rolniczego; budowa, rozbudowa lub przebudowa instalacji wytwarzania biogazu rolniczego celem wprowadzenia go do sieci gazowej dystrybucyjnej i bezpośredniej.

Część 3) Elektrociepłownie i ciepłownie na biomasę

Budowa, przebudowa lub rozbudowa obiektów wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej (kogeneracja) z zastosowaniem wyłącznie biomasy (źródła rozproszone o nominalnej mocy cieplnej poniżej 20 MWt).

Część 4) Budowa, rozbudowa i przebudowa sieci elektroenergetycznych w celu umożliwienia przyłączenia źródeł wytwórczych energetyki wiatrowej (OZE).

Rodzaje przedsięwzięć:

- Przedsięwzięcia dotyczące budowy, rozbudowy lub przebudowy sieci elektroenergetycznej w celu umożliwienia przyłączenia do KSE źródeł wytwórczych wytwarzających energię elektryczną z energetyki wiatrowej (OZE), w tym realizacja następujących zadań:
- zapewnienie przyłączy dla źródeł wytwórczych energetyki wiatrowej (OZE) (transformator, odcinek linii od źródła energii do punktu przyłączeniowego do KSE);
- rozbudowa jednostek rozdzielnic mocy I 10 kV/SN poprzez dodatkowe pola (pola liniowe, pola transformatorowe, pola łączników szyn, pola sprzęgła, pola pomiarowe, pola potrzeb własnych, pola odgromnikowe i inne) z przyłączami, ogólna poprawa systemu nadzoru i sterowania (w tym monitoring);
- rozbudowa sieci I 10 kV/SN – linie napowietrzne kablowe lub zwiększenie przepustowości istniejących linii poprzez zmianę przekrojów przewodów roboczych i dodanie dodatkowego obwodu;
- połączenie między stacjami transformatorowo-rozdzielczymi I 10 kV/SN oraz pomiędzy nimi a siecią przesyłową (220 kV lub 400 kV);

- budowa nowych odcinków sieci napowietrznej i sieci kablowych;
- budowa nowej w pełni wyposażonej stacji transformatorowo-rozdzielczej I 10 kV/SN;
- budowa rezerwowych źródeł energii elektrycznej celem ustabilizowania sieci zasilanych okresowo z odnawialnych źródeł energii;
- modernizacja sieci polegająca na zwiększeniu dopuszczalnej temperatury pracy linii przesyłowej.

Część 5) Zarządzanie energią w budynkach wybranych podmiotów sektora finansów publicznych

Rodzaje przedsięwzięć:

Termomodernizacja budynków, w tym zmiany wyposażenia obiektów w urządzenia o najwyższych, uzasadnionych ekonomicznie standardach efektywności energetycznej związanych bezpośrednio z prowadzoną termomodernizacją obiektów w szczególności:

- ocieplenie obiektu
- wymiana okien
- wymiana drzwi zewnętrznych
- przebudowa systemów grzewczych (wraz z wymianą źródła ciepła)
- wymiana systemów wentylacji i klimatyzacji, przygotowanie dokumentacji technicznej dla przedsięwzięcia
- zastosowanie systemów zarządzania energią w budynkach
- wykorzystanie technologii odnawialnych źródeł energii
- wymiana oświetlenia wewnętrznego na energooszczędne (jako dodatkowe zadania realizowane równolegle z termomodernizacją obiektów)

Część 6) SOWA – Energooszczędne oświetlenie uliczne

Rodzaje przedsięwzięć:

- modernizacja oświetlenia ulicznego (m.in. wymiana: źródeł światła, opraw, zapłonników, kabli zasilających, słupów, montaż nowych punktów świetlnych w ramach modernizowanych ciągów oświetleniowych jeżeli jest to niezbędne do spełnienia normy PN EN 13201);
- montaż urządzeń do inteligentnego sterowania oświetleniem;
- montaż sterowalnych układów redukcji mocy oraz stabilizacji napięcia zasilającego.

Część 7) GAZELA – Niskoemisyjny transport miejski

Rodzaje przedsięwzięć:

Ograniczenie lub uniknięcie emisji dwutlenku węgla poprzez dofinansowanie przedsięwzięć polegających na obniżeniu zużycia energii i paliw w transporcie miejskim. Dofinansowanie może być udzielone na realizację przedsięwzięć zmierzających do obniżenia zużycia energii i paliw w komunikacji miejskiej.

Program obejmuje następujące działania:

dotyczące taboru polegające na:

- zakupie nowych autobusów hybrydowych zasilanych gazem CNG,
- szkoleniu kierowców pojazdów transportu miejskiego z obsługi niskoemisyjnego taboru,

dotyczące infrastruktury i zarządzania polegające na:

- modernizacji lub budowie stacji obsługi tankowania pojazdów transportu zbiorowego w zakresie dostosowania do autobusów hybrydowych zasilanych gazem CNG,
- modernizacji lub budowie tras rowerowych,
- modernizacji lub budowie bus pasów,
- modernizacji lub budowie parkingów „Parkuj i Jedź”,
- wdrażaniu systemów zarządzania transportem miejskim,
- wdrożeniu systemu roweru miejskiego.

6. Wsparcie przedsiębiorców w zakresie niskoemisyjnej i zasobooszczędnej gospodarki

Część 1) Audyt energetyczny/elektroenergetyczny przedsiębiorstwa

Rodzaje przedsięwzięć:

Audyty energetyczne i elektroenergetyczne w podmiotach, w których minimalna wielkość przeciętnego zużycia energii końcowej (suma energii elektrycznej i ciepłej), w roku poprzedzającym złożenie wniosku o dofinansowanie audytu, wynosiła 20 GWh/rok, w tym:

- audyty energetyczne procesów technologicznych,
- audyty elektroenergetyczne budynków i wewnętrznych sieci przemysłowych,
- audyty energetyczne źródeł energii ciepła, energii elektrycznej i chłodu,
- audyty energetyczne wewnętrznych sieci ciepłowniczych i budynków.

Część 2) Zwiększenie efektywności energetycznej

Przedsięwzięcia zgodne z obwieszczeniem Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowego wykazu przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej, mające na celu poprawę efektywności energetycznej, a także zmierzające ku temu zmiany technologiczne w istniejących obiektach, instalacjach i urządzeniach technicznych, w tym: technologie racjonalizacji zużycia energii elektrycznej.

Rodzaje przedsięwzięć:

- energooszczędne systemy napędowe,
- systemy sterowania napędami np. poprzez instalacje łagodnego rozruchu,
- energooszczędne silniki,
- falowniki do pomp i wentylatorów,
- energooszczędne sprężarki i systemy ich sterowania,
- wewnętrzne sieci przesyłowe energii, w tym ograniczenie przepływów mocy biernej,
- odnawialne źródła energii w tym m.in.: turbiny wiatrowe, kolektory słoneczne, panele fotowoltaiczne, małe elektrownie wodne, pompy ciepła,
- budowa/modernizacja własnych (wewnętrznych) źródeł energii również z uwzględnieniem kogeneracji,
- technologie racjonalizacji zużycia ciepła,
- termomodernizacja budynków przemysłowych i biurowych,
- rekuperacja i odzyskiwanie ciepła z procesów i urządzeń,
- modernizacja wewnętrznych sieci grzewczych,
- wykorzystanie energii odpadowej z procesów przemysłowych,
- modernizacje procesów przemysłowych w zakresie efektywności energetycznej,
- wdrażanie systemów zarządzania energią i jej jakością oraz wdrażanie systemów zarządzania sieciami elektroenergetycznymi w obiektach przedsiębiorstw.

Część 3) E-KUMULATOR – Ekologiczny Akumulator dla Przemysłu

Rodzaje przedsięwzięć:

Zmniejszenie zużycia surowców pierwotnych:

- przedsięwzięcia polegające m.in. na budowie, rozbudowie lub modernizacji istniejących instalacji produkcyjnych lub urządzeń przemysłowych, w tym technologie mało i bezodpadowe zapewniające wykorzystanie możliwie wszystkich składników stosowanych surowców,
- technologie ograniczające jednostkowe zużycie wody w procesach produkcyjnych oraz systemy zamkniętych obiegu wody, modernizacje stacji demineralizacji i dekarbonizacji wody,
- technologie produkcji materiałów z wykorzystaniem ubocznych produktów spalania i/lub odpadów,
- technologie produkcji wypełniaczy mineralnych dla różnych gałęzi przemysłu, pigmentów ceramicznych z wykorzystaniem odpadów,

- instalacje odzyskiwania z procesów produkcyjnych m.in. metali nieżelaznych, substancji chemicznych, olejów i paliw oraz mas celulozowych,
- technologie służące do wytwarzania paliw alternatywnych i substratów do ich produkcji z własnych odpadów, w tym osadów,
- modernizacja stacji demineralizacji i dekarbonizacji wody.

Ograniczenie szkodliwych emisji do atmosfery:

- przedsięwzięcia służące poprawie jakości powietrza poprzez obniżenie wielkości emisji ze źródeł spalania paliw o łącznej mocy nominalnej nie mniejszej niż 20 MW i nie większej niż 40 MW, do wymogów określonych dla krajowych wymagań emisyjnych dla instalacji o takiej mocy lub wynikających z konkluzji dotyczącej BAT.

Energetyczne wykorzystanie przemysłowych odpadów, w tym osadów ściekowych:

- przedsięwzięcia służące m.in. energetycznemu wykorzystaniu przemysłowych odpadów (w tym osadów ściekowych), których produktem końcowym będzie energia cieplna i/lub elektryczna, w tym: budowa nowych lub modernizacja istniejących instalacji energetycznego wykorzystania odpadów przemysłowych oraz budowa nowych lub modernizacja istniejących instalacji służących produkcji i wykorzystaniu paliw alternatywnych we własnych procesach technologicznych i w spalarniach odpadów. (Maksymalna nominalna moc instalacji dla termicznego przekształcania odpadów przemysłowych nie może przekroczyć 3 MW).

7. GEKON – Generator koncepcji ekologicznych

Celem programu jest przeprowadzenie badań naukowych, prac rozwojowych oraz wdrożenie powstałych w ich wyniku innowacyjnych technologii proekologicznych – przede wszystkim w obszarze technologii ochrony klimatu.

Program realizowany wspólnie z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (NCBR) w pięciu obszarach, w tym:

- Środowiskowe aspekty pozyskiwania gazu niekonwencjonalnego,
- Efektywność energetyczna i magazynowanie energii,
- Ochrona i racjonalizacja wykorzystania wód,
- Nowatorskie metody otrzymywania paliw, energii i materiałów z odpadów oraz recyklingu odpadów.

8. Program Operacyjny PL04 „Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii” w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009–2014

NFOŚiGW zakończył nabór wniosków i prowadzi postępowanie konkursowe na dofinansowanie projektów na ogólną kwotę ok. 280 mln zł. Operatorem Programu jest Ministerstwo Środowiska przy pomocy NFOŚiGW. Celem Programu jest redukcja emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza oraz zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w ogólnym bilansie zużycia energii. W ramach Programu Operacyjnego PL04 „Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii” zdefiniowano dwa obszary programowe:

- Obszar programowy nr 5 „Efektywność energetyczna”
- Obszar programowy nr 6 „Energia odnawialna”.

Do dofinansowania kwalifikują się projekty mające na celu:

- Poprawę efektywności energetycznej budynków, obejmujące swym zakresem termomodernizację budynków użyteczności publicznej, przeznaczonych na potrzeby: administracji publicznej, oświaty, opieki zdrowotnej, społecznej lub socjalnej, szkolnictwa wyższego, nauki, wychowania, turystyki, sportu.
- Modernizację lub zastąpienie istniejących źródeł energii (wraz z wymianą lub przebudową przestarzałych lokalnych sieci) zaopatrujących budynki użyteczności publicznej, o których mowa w pkt. 1. nowoczesnymi, energooszczędnymi i ekologicznymi źródłami ciepła lub energii elektrycznej o łącznej mocy nominalnej do 5 MW w tym: pochodzącymi ze źródeł odnawialnych lub źródłami ciepła i energii elektrycznej wytwarzanych w skojarzeniu (kogeneracji/ trigeneracji).
- Instalację, modernizację lub wymianę węzłów cieplnych o łącznej mocy nominalnej do 3 MW, zaopatrujących budynki użyteczności publicznej, o których mowa w punkcie 1.

Wszelkie obiekty budowlane, źródła ciepła lub energii elektrycznej, węzły ciepłownicze, instalacje, maszyny lub urządzenia będące przedmiotem realizacji projektu są w posiadaniu/władaniu tego samego beneficjenta, co termomodernizowane budynki użyteczności publicznej.

O dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego EOG mogą ubiegać się następujące kategorie podmiotów – jednostki sektora finansów publicznych oraz podmioty niepubliczne realizujące zadania publiczne.

Na wsparcie projektów w ramach naboru otwartego zostanie przeznaczona kwota ok. 280 mln zł, w tym na efektywność energetyczną ok. 232 mln zł, na energię odnawialną – 48 mln zł. Na udostępnianą w naborze kwotę składają się środki pochodzące z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009–2014.

Planowane efekty ekologiczne:

- uniknięta emisja CO₂ – 75 tys. Mg/rok
- obiekty termomodernizowane – 250 szt.

Podsumowanie

- „Strategia Działania NFOŚiGW na lata 2003–2016 z perspektywą do 2020 roku”, zapisy ustawowe, obowiązujące i przygotowywane dla kolejnego okresu planistycznego dokumenty polityczne, strategiczne i wykonawcze podkreślają wagę działań na rzecz ochrony klimatu.
- NFOŚiGW realizował, kontynuuje i przygotowuje realizację działań i programów priorytetowych na rzecz ochrony klimatu. Oferta NFOŚiGW jest kompleksowa i dotyczy wszystkich elementów pakietu energetyczno – klimatycznego: odnawialnych źródeł energii, poprawy efektywności energetycznej oraz ograniczania emisji gazów cieplarnianych i jest kierowana do różnych grup beneficjentów, zarówno samorządów jak i przedsiębiorców (w szczególności małych i średnich). Po dokonanej przez Zarząd NFOŚiGW konsolidacji programów priorytetowych sześć z nich, jako podstawowe dotyczy w sposób bezpośredni wspierania realizacji przez Polskę wymagań pakietu energetyczno – klimatycznego UE oraz innych dokumentów międzynarodowych.
- Zarządzanie finansami poprzez programy priorytetowe sprawdziło się przy wdrażaniu projektów na rzecz ochrony klimatu. Było ono wzmocnione poprzez kontynuację inicjatywy Forum „Energia – Efekt – Środowisko”. Spotkania Forum pozwoliły poprzedzić opracowywanie i wdrażanie projektów programów wymianą informacji i wiedzy, a także dokonywać konsultacji społecznych i technicznych przygotowywanych programów. Zgodnie z zapisami Strategii NFOŚiGW Forum tworzy centrum kompetencji w zakresie energetyki, efektywności energetycznej i zasobów.
- Dotychczasowa realizacja działań NFOŚiGW na rzecz ochrony klimatu wskazuje, że posiada on zdolność instytucjonalną i prawną do efektywnego wdrażania środków uzyskiwanych przez nasz kraj ze sprzedaży uprawnień do emisji w ramach ETS.
- Przeprowadzone szacunki (niektóre programy, bądź ich części znajdują się w fazie przygotowania) określają, że w latach 2014–2020 Narodowy Fundusz przeznaczy na dofinansowanie przedsięwzięć na rzecz ochrony klimatu (w formie pożyczek i dotacji) kwotę ok. 7,4 mld zł. Szacowane efekty ekologiczne to zredukowana, bądź uniknięta w tym okresie emisja CO₂ na poziomie ok. 4,0 mln Mg/rok.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
02-673 Warszawa, ul. Konstruktorska 3 a
tel. (+48 22) 45 90 100

www.nfosigw.gov.pl

Egzemplarz bezpłatny.
Dofinansowano przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Pomocy Technicznej Programu Infrastruktura i Środowisko.
Wydrukowano na papierze ekologicznym